

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

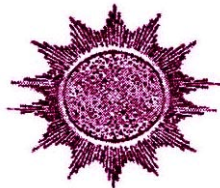
2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 80

2020

მთ. რედაქტორი

ანზორ ჯაფარიძე

მწერალი, საქართველოს
მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსაბაისი №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-887-8 (80 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გურაალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გურაალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაურებატის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გურაალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრემიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ვაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრემიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბრუნდა დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეშევი, პრეზიდისადმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგელეჟანი მისვლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცოვად უხეზდი ყოველ ძეგას, ყოველ კაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიერ

(გაგრძელება)

ცნობილია, შეგრძნებათა საფუძველზე, საგნის აღქმა, რომელიც ობიექტური სინამდვილის თვალსაჩინო ასახვის უფრო რთულ და მაღალგანვითარებულ ფორმას წარმოადგენს. ადამიანი გარემოს განიცდის აღქმის და არა შეგრძნობის სახით. მთლიან პროცესში აღქმისა და შეგრძნობის ერთმანეთისაგან რეალური მოწყვეტა შეუძლებელია, მაგრამ აღქმა თავისებურად განსხვავდება შეგრძნობისაგან. აღქმის პირველ, ძირითად თვისებას მისი საგნობრიობა შეადგენს. აღქმის საგანი სენსორულ თვისებებში გვეძლევა, ე. ი. მასში გარკვეული თვალსაჩინო თვისებებია მოცემული – ფერები, შესებითი თვისებები და მრავალი სხვა. სენსორული თვისებები საგნის აღქმის სენსორულ შინაარსს შეადგენენ, მაგრამ

აღქმა არ წარმოადგენს მხოლოდ მოცულობას, არამედ მასში მოცემულია მისი საგნობრივი მნიშვნელობაც. საგნის დანახვასთან ერთად ჩვენ გვესმის, რომ ეს არის სახლი, ხე, ფოთოლი, ადამიანი და ა. შ. აღქმა გაღიძიანების შეგრძნობა კი არ არის, არამედ საგნის შემეცნების თვალსაჩინო ფორმაა. აღქმა განიცდება, არა როგორც ჩვენში, პიროვნებაში მიმდინარე პროცესი, არამედ როგორც პიროვნებიდან გამოყოფილი, მისგან დამოუკიდებელი ობიექტი.

აღქმა კონკრეტული, ცოცხალი ადამიანის მოქმედებაა, რომლის პროცესში იგი გრძნობის სხვადასხვა ორგანოს იყენებს. აღქმის პროცესში ადამიანი არა მხოლოდ ხედავს, არამედ განიცდის, უყურებს, ესმის, აღიქვამს იმის ფარგლებში, რომელიც მას აინტერესებს.

აღქმა ადამიანის აქტივობის, აზროვნების, გონიერების გამოვლენის ერთ-ერთი ფორმაა. როგორც ამბობენ, მას ახასიათებს, „შერჩევითი“ ხასიათი. აღქმა გარკვეულ ფარგლებში, სიტუაციაში იცვლება სუბიექტის შინაგანი მდგომარეობის, მისი გამოცდილების, ინტერესის მიმართების მიხედვით.

ადამიანის სურათი შესაძლებელია საინტერესო იყოს აღქმისათვის, მაგრამ შეიძლება, დროთა ვითარებაში, თანდათანობით შეიცვალოს და ადვილი მოსალოდნელია ცვლილება აღქმის სხვადასხვა კონტექსტში წარმოგვიდგეს.

ცხოვრება რთული და საოცარი სანახაობაა, მაგრამ გარემოება რიგ სიტუაციებში ამ სირთულის, საოცრების ცხრაკლიტულში ჩაკეტილი სეიფია. ადაიანისთვის აღქმა რთული ცნებაა, მაგრამ ამ ურთულესი ცნების გარკვევა უწინარეს ყოვლისა, ისევ ადამიანს შეუძლია.

წარმოდგინეთ და ნათლად აღიქვით ბავშვობისას დედას როგორ ეწვინეთ ხელებზე. დედას ხშირად უთქვამს თავისთვის: „ჩემი გადამრჩენელი შვილის სიყვარულიაო“. მართლაც ასეა, ქართველ დედას შვილის იქით ყველაფერი ავიწყდება, მაგრამ შვილი რომ წამოიჩინებდა ცხოვრება მას თავის გზით წაიყვანს, ხშირად მშობლებს რჩებათ შვილებზე ოცნება, დარდი, თვალთ მოწყვეტილი ცრემლი, ცრემლი სიხარულისა და ღოდინისა.

რატომ ხდება ასე? იკითხავთ გაკვირვებით. იმიტომ რომ ახალგაზრდებს უნდათ ატმის ტო-

ტივით ანთებული ნატკრის თვალის პოვნა სხვა სამყაროში. ისინი ფეხს აიდგამენ და წავლენ... შვილებს დანატრებული მშობლები კი თავისთვის ჩუმად ბუტბუტებენ, – უთქვენოდ შვილები, სახლი უმზეო ცასა და უყვავილო გაზავსულსა ჰგავს.

ასე იყო დოღბაიების ოჯახშიც, ცოდნას მოწყურებული შვილები ფუტკრებივით შრომობდნენ, სწავლობდნენ სკოლაში, სხვადასხვა სასწავლებლებში თუ ინსტიტუტებში. როცა ისინი ჩამოვიდოდნენ და ერთად თავს მოიყრიდნენ, ოჯახში სიცოცხლე წყაროსავით ჩუხჩუხებდა. ამის შემყურე –

... ყიოდა მამალი...

ცისკრიდან კი

რიჟრაჟი ჟონავდა.

– გაიგეთ რა მოხდა დოღბაიების ოჯახში? – ამ სიტყვებით სოფელს ჩამოუქროლა ნიაგმა: 1941 წლის 15 მაისს, ოჯახს მეცხრე შვილი, თანაც ვაჟი შეეძინა. ზღვამ ამის გაგონებაზე სიხარულის ტალღა მთის კალთებამდე ატყორცნა და ააღაპარაკა.

მეცხრე შვილის დაბადებამ ოჯახ განსაკუთრებული სინათლე და სიხალასე შეჰმატა. ტროფილიატი კოსტად შემოდობილი ეზოს მწვანე კონინდარზე, მტრედივით ჩამჯდარ მეგრულ ოდაში გაისმა მომავალი პროექტის ხმა, რომლის აღქმა, აღბათ, მშობლებს მაშინ არ შეეძლოთ. ან მაშინ ვინ იფიქრებდა ის პატარა ვაჟი მომავალში გამოჩენილი პროექტის და საზოგადო მოღვაწე რომ იქნებოდა. თუმცა მას პოეზიისადმი სიყვარულის ატმოსფერო ოჯახმა შეეუქმნა, როგორც იტყვიან, კედლები და კარ-ფანჯრები ლექსების სურნელით იყო გაჟღენთილი, თითქოს ჭაბუკს პატარობიდასწვევ ზეციდან ჩაესმა ხმა იდუმალი: –

„გეძახის შენი ცა და სინათლე,
რა სანატრელი, რა საამო უამი მოვიდა.
მტვრევის ხმა გესმის საკუთარი
სულის და ძვალის.

და ამოდისარ მიწიდან და სიმყუდროვიდან...
შენ ამოდისარ...

ამოდისარ ბალახის ძალით!

ღალად აფრენის მოლოდინში ჭაბუღში სა-
შუალო სკოლა წარჩინებით დაამთავრა, როს
შემდეგ სოფლიდან დანახულმა სამყარომ ვერ
დააკმაყოფილა მისი პოირზონტი. ბუნებრივია,
თვალსაწიერის გაფართოების სურვილი აღეძრა,
და... დადგა უამი განშორებისა, ვინაიდან მან გა-
დაწყვიტა, თავისი სათქმელი თვითონვე ეთქვა:

„ამ ცისქვეშ ყველაზე ღამაზად,
ჩემს სათქმელს,

სხვა არა, მე ვიტყვი,
ჯანდაბას სკიპტრა და ტახტება,
მივიდივარ...

მივალ და მივიღტვი
ცოტაც და... პოეტი გავხდები“.

ჭაბუკმა ბრწყინვალედ აღასრულა თავისი
ჩანაფიქრი, თუმცა ყოველივე ეს იოლად არ მო-
სულა. მან წვიმის კალმით დაიწყო წერა და ნა-
წერი გაზაფხულს გაუგზავნა, რის შემდეგ, თუმ-
ცა დიდი ვაი-ვაგლახით, მაგრამ გაზაფხული მა-
ინც მოვიდა. გაზაფხულის სიმშვენიერით აღ-
ფრთოვანებულს, არასდროს დავიწყებია მშობლი-
ური სოფელი ხორგა და ბავშვობა. მისი აღამი-
ანური ხასიათიდან გამომდინარე ამბობს:

„აქ ვიშივი... და აქვე მსურს დარჩენა,
ღამეა მაღალი და თუთარჩელა.
სიზმრებში ცურავენ

ბავშვები –
მკერდზე მიკრულები დედების,
მე ვდგავარ ჭასთან და,
ჭაში კი არა,
ჩემს ბავშვობაში ვიხედები“.

– დიდებულია, ჭაბუკო, ბავშვობის მოგონება, მაგრამ ხომ ხედავ? მოისმა ხმა ზეციდან – შენს ამ გადაწყვეტილებას ხანშიშესულმა მამამ სხვა კუთხიდან შეხედა, თავისებურად აღიქვა, მან ალალი გულით, მამა-შვილური სიყვარულით გთხოვა: დარჩი სოფელში, თუ არა შენ, აბა ვინ უნდა შემცვალოსო?! მაგრამ დედა წინ აღუდგა მეუღლეს, რადგან შვილი სოფლისთვის არ ემეტებოდა. უნდოდა მის შვილს შემოქმედებითი ფრთა გაეშალა და ლაღად ეფრინა პოეზიის უსახდვროებაში...

„ფრთების ფათქუნი მესმის სივრცეთა –
ცა ვარსკვლავებმა გადაიქროლეს
ოქროს ეტლების ცივი ციაგით,
მწუხრში დამეძებს სიხარულის

თვალი მოხეტე,
და მოწყალებით ღმერთო, მომხედე –
ქართულ მიწაზე
ღვება ჩემი ხმის –

განთიადი“,

გასწი ჭაბუკო, სწორედ ასე უნდა აღიქვა
მომავლის განთიადის ამოსაბრწყინებლად გა-
დადგმული ნაბიჯი – გადმოსძახეს მთებმა. იგი
დაემშვიდობა მშობლებს, ოჯახს, სოფელს, რაი-
ონს და გაუდგა ქალაქისკენ – თან საკუთარ
თავს შეუძახა:

„ამაღლდი, სულო!

სხეულიდან ამოაწიე!..“

(გებლაუჭება მიწიერი, არამიწიერს)

და ღვთის საუფლო, უსამანო ლაჟვარდს
გახედე!

(ეს სულერთია, სივრცეები გერთვის

თუ ერთვი.)

და ამით უფალს თუ შესცოდე,

ამ „სითავხედეს“,

მაღალია და... შეგინდობს ღმერთი“.

ჭაბუკის ამ მტკიცე სიტყვების გაგონებაზე
ნაკადულებმა გულიანად გადაიკისკისეს.

– ნეტავ რა კისკისებეთ? – ჩემი არ სჯერათ?.. გაიფიქრა გულდაწყვეტილმა ჭაბუკმა, მაგრამ უმაღვე მოესმა ზეციდან საამური ხმა:

– ჭაბუკო, ნუ გეშინია

„შენ ამოდხარ მიწიდან და სიმყუდროვიდან,
ო, ამოდხარ

ბალახის ძალით!.

– ბალახის ძალით?!

– ჰო, ჰო, კარგად გაიხსენე მცენარეთა მნიშვნელობა ბუნებაში და მათი სახელები: ნეკერჩხალი, ბაბუაწვერა, არყი, ორკბილა, ოროვანდა. არ გინახავს მომწიფებული ნაყოფი ოროვანდის. მას შეუძლია ჩაებლაუჭოს ცხოველის ბალანს ან ადამიანის ტანსაცმელს და გავრცელდეს, ასევეა დაკბილულკაუჭებიანი თესლურა, ადვილად ეკვრის ტანსაცმელს. მისი მოცილება კი ძნელია.

– ო, ღმერთო, მე ვის, ვის ჩავჭიდო ხელი, რომ პოეზიით ცხოვრების ასპარეზზე გავიდე? – უმაღ ჰკითხა ყმაწვილმა იდუმალ ხმას.

– მხოლოდ საკუთარ თავს!.. – ჩემი რჩევაა იყავ კეთილი, გულმართალი, გიყვარდეს ეკლესია, იკითხე სახარება, შეიცანი სიყვარული,

გახსოვდეს, იესო ეწამა ჩვენი სულების გადასარჩენად. ჩვენც იგივე უნდა მოვიმოქმედოთ ჩვენი ძმებისთვის. იცხოვრე რწმენით და ურთიერთსიყვარულით და, თუ ვინმე შეგხვდეს უმეცარი და ურწმუნო, ნუ დასჯი, არამედ რწმენა ჩაუნერგე და მაცხოვართან მოიყვანე. მუდამ გახსოვდეს ღიდი ილიას სიტყვები: „ერს ერთი ხელი, ერთი გული აქვს, ხოლო ხორცი იმდენი, რამდენიც ცალკე ადამიანია“.

ჭაბუკი ჩაფიქრდა და თავისთვის ჩაილაპარაკა – იცხოვრე რწმენით...

„მუხლი რისთვის გელუნვის –
კოლხურ ჰანგის გამგონეს?!“

ეკითხება საკუთარ თავს, თან როგორც ქრისტიანი, ღმერთს ერთგულებას ეფიცება:

„დიდება შენდა,
ღმერთო მაღალო!

შენს ერთგულ მონად მარად მოგულებე...“

– ამინ, – ჩაესმა ჭაბუკმა ხმა ზეციდან. ნუ გეშინია, შენ რომ აიეტისა და ცოტნეს შთამომავალი ხარ. ამიტომ, ნუ შეჩერდები, ნუ შედრკები, გასწი წინ.

– ჰო, მართალია, მართალი – გაუელვა გულში, მე თუ არ ვიმარჯვე არაფერი გამოვა. საკუთარ თავს შეუძახა:

„წამოდექი, წამოხვედი –

– თორემ გამოგივა რა?!“

„თორემ გამოგივა რა?“ მართლაც ამას სწორი აღქმა და გაგება სჭირდება – გაიმეორა ნაღვლიანად. მერე გახედა სივრცეს, ხობის წყალს, მინდორ-ველს, ლამაზ ყვავილებს – ვარდს, მიხაკს, ტიტას, სუმბულს, ზამბახს, ასტრას, ზიზილს და იასამანს. მოენატრა მათთან ურთიერთობა. ხელით შეეხო თითოეულს, დაემშვიდობა...

– მიდიხარ? – ჩაესმა ჭაბუკს, თუ... მოეჩვენა, მცენარეთაგან ზოგმა თავი დახარა, ზოგმა ნამის სახით წვეთი ცრემლი გადმოაგდო, ზოგმა ფოთლები ააშრიალა...

– ეი, თქვენ, ჩემო ლამაზმანებო, არ მიშვებთ?

პროტესტის ნიშნად ყველამ ერთდროულად უპასუხა არა, არა!..

„აჰა, ოცნება ცისკარივით ისევ ამაღლდა, რადგან მიწაზე უცებ შეცივდა.“

ლაუკარდ სიმაღლის სიყვარულში მოდი,
დამინდეთ,

და შუბლშეჭმუხვნილ წყნარი ზეციდან –
ჩემი ჩამქრალი ვარსკვლავები ერთად

ამინთეთ“.

– მესმის, მესმის ეს პროტესტი მხოლოდ
თქვენი ჩემდამი სიყვარულითაა ნაკარნახევი,
მაგრამ ნუ დაგავიწყდებათ ხმელეთის ზოგიერთი
მცენარე, კერძოდ, მურყანა ხშირად იზრდებოდა
მდინარის პირას, მისი ნაყოფი ცვივა მდინარეში
და მიჰყვება წყლის ნაკადს, მერე სადმე მიწაზე
მოხვდება გაიხარებს, ქოქოსის პალმის ნაყოფი
კი კუნძულიდან კუნძულზე ზღვის მიმოქცევას
გადააქვს. ზოგიერთი მცენარის ნაყოფი და თეს-
ლი ამა თუ იმ ტვირთს ეკვრის და სულაც ერთი
ქვეყნიდან სხვა ქვეყანაში ხვდება. გადმოტვირ-
თვის დროს თესლი შეიძლება მიწაზე დავარდეს
და აღმოცენდეს.

მართალია, აქ დავიბადე და გავიზარდე
თქვენს შორის, მაგრამ ნუ გეწყინებათ, თუ,
სხვაგან, უფრო იხარებს ჩემი ცხოვრების ხე,
რომელსაც პოეზიის სურნელება და სითბო
ჰქვია. – გამიშვით! მე ვერ გპირდებით როგორც

პოეტი, ვარსკვლავების მოწყვეტას, მაგრამ ყოველი ამადლება, დიდება, გაწყვეტაა ქანცის, შემოსაზღვრული ბალახების ფესვთა ფარგალით.

ჰოი, ყვავილნო, ბალახნო, ხენო! ცეროდენები მეგონეთ დღემდე, თურმე რა დიდი გული გქონიათ, – მოვა დრო და მეც დიდი სიყვარულით მოგეფერებით, ერთბაშად შეიძლება ყველაფერს ვერ გავწვდე, მაგრამ თქვენ ხომ იცით ოცნების ფრთებით ნაფარფატალი არა ვარ. ამიტომ უმორჩილესად გთხოვთ, გზა დამილოცვით თქვენს გვერდით გაზრდილს. ვდგავარ და ყურში ჩამესმის ზღვის გუგუნის, უბელო ცხენით ჭიხვინებს ჩემი გული და მიისწრაფის მწვერვლებისკენ, გამიგეთ, გთხოვთ, ნუ შემაჩერებთ... ჩემი წასვლა აღიქვით სავალდებულოდ.

„ჩემს მებრძოლ დღეებს, ვით დაცემულ
გმირ ჯარისკაცებს,
მე აღვუმართავ ერთგულების მაღალ
ობელისკს
და მარადიულ ნათელს ვპირდები...
რადგან რწმენის ცა –
ჩაუქრობელი –

იმედებით და ვარსკვლავებით

კვლავ იკვირტება“.

ამის გაგონებაზე თანხმობის ნიშნად ფოთოლთა შრიალი მუსიკის ჰანგებად გადმოიღვარა. ღმერთმა დაგლოცოს. გზა მშვიდობისა, ჩაესმა ჭაბუკს.

„ – აჰა, მიწყნარდა ღაღადისი

შემოღამების

და უკაცრიელ სიმყუდროვეში –

დაინგრა ვანი –

სიმყუდროვის

და სულს უხარის...“

მიდიოდა და მზის სხივები კიაფობდნენ მის თვალებში. ეს გრუზათმიანი ბიჭი კოლხური იერით, მებრძოლი სულით, სოფლის ბოლომდე რომ მივიდა მის ტანსაცმელს ჯერ ვარდის ეკალი წამოედო, ხოლო შემდეგ გვიმრა.

ჭაბუკმა ვარდის ეკალს გაკვირვებით შეხედა, განაკაწრიდან სისხლის წვეთი დაინახა, გაიკვირვა, რადგან სისხლის წვეთი სხეულზე არასოდეს ენახა, გული აუჩუყდა, ეწყინა. რატომ, რისთვის?... შენ იცი თუ არა ვარდის ეკალო!..

„თბილისს ქალაქს, ჩემი სოფლის
მიმაქვს ვარდი,
ვით ბავშვობის სახსოვარი,
და შუკასთან ეკალ-ბარდმა
მტაცა ხელი,
თითქოს მითხრა: გახსოვარო?!“

დაღონდა ვარდის ეკალი. მისი დაკაწვრა
გულში არც გაუვლია, ალბათ შემთხვევით...

– ეხ, ვარდის ეკალო, ვიცი ცხოვრება
ზღვანა, მე შეიძლება ქაფი ვიყო, მაგრამ ასეთი
გამოუცდელი ჭაბუკი ამ ვეებერთელა წუთისო-
ფელს მაინც იმედის ძაფით ვკემსავ და ვკემსავ
დღისით და ღამით. შენ კი ხელს მიშლი და
მკაწრავ. არ იცი განა კოლხი რომ ვარ, ჩემს
ძარღვებში ქართული სისხლი ჩქეფს, უნივერსა-
ლური დონორი ვარ. ტყუილუბრადლოდ ჩემი სის-
ხლის დაღვრა დანაშაულია.

– შენ უფრო მეტი დანაშაული გაქვს...

– ვინა ხართ? – ჰკითხა გაკვირვებულმა ჭა-
ბუკმა.

– ვერცა მცნობ?!.

– ჭაბუკი შეყოვნდა, თავისთვის ჩაილაპარა-
კა – ნუთუ ისაა?

– დაიშრიტა ჩემი გული... სიყვარულით მოკვდა...

– ცირა, შენა ხარ?

– დიახ, – იყო ნაღვლიანი პასუხი.

– ო, ღმერთო ჩემო! – აღელვებით თქვა ჭაბუკმა.

– შენი სიყვარულით ვიწვი, შენ კი იმედსაც არ მიტოვებ ისე მიდიხარ. – გაისმა ნაღვლიანი ხმა.

„შენმა ტრფობამ სიხარული

შემიმცირა,

სად წავიდე, რა ვიღონო,

მითხარ, ცირა!“

– ჩემო კარგო, სამარადისოდ ტანჯვა მარგუნე, არა? – მორჩა გათავდა, აღარ ველი შენგან წყალობას...

– ცირა, ჩემო უტკბილესო, ჩემო დღეთა ნათება, მთელი ჩემი არსება შენსკენ მოემართება, გამიგე გოგო, სადაც არ უნდა ვიყო, ასე მეგონება მეფერებიან შენი ფიფქივით მოქათქათე თითების სისპეტაკე და სიწმინდე დამენახე სადა ხარ, რად მემალები?

– ვითომ გენატრები?! – უთხრა ირონიულად.

– განა ეს საეჭვოა? თქვა და მიიწია ვარდის ეკალისკენ და რას ხედავს! ეკლის ნაცვლად გოგონას გამოსახულება აღიქვა ჭაბუკმა, მერე მშფოთვარე გრძნობით ოცნებაში წარმოიდგინა – აჰა, ამ წმინდა ლანდს ფიქრისა და სიყვარულის ხელი შეეახო, მაგრამ... გაუქროლა რემამ ღრუბლების და...

„უნდომ, უღვთომ,
უგულომ,
ათას ქარში ნარწევმა
ქამმა,
ისევ წაშალა
სიყვარულის
წარწერა.“

ტატა დიოსკურელი
*ნაწყვეტი წიგნიდან – აღქმა ანუ
საოცრებათა სამყაროში*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

ჯვარი

მცხეთა იმას უნთებს სანთელს,
ვინც პირველმა უფლის რწმენით.
ქართველის სული მზედ – აზიდა.
და ქართლს ჯვარი გადასწერა –
ჯვარით,

ღვთიურ ზედაზნიდან.

1969

კოლხეთი და შავი ზღვა

ფეხი ერთად აიდგეს
და ერთადვე ხედებონენ,
ჟამთა მსხვერევას

და რისხვას.

ვით მეფე და ვეზირი –
კოლხეთი და შავი ზღვა,
ერთურსაა შეზრდილი.

1959

სამყაროს დიდი წიგნი

წარღვნამდე თუ წარღვნის შემდეგ,
ჩვენი დედამიწის ირგვლივ,
ყოველივე ჩანს უცვლელი....
მწამს,

სამყაროს დიდი წიგნის –
კოლხეთია –
თავფურცელი.

1987

შენი თვალები ელვაა

პონტოს სანაპიროზე მცხოვრებ
შენს დიდი წინაპრებს,
მუდამ ჰკლავდათ მტრის ქინი,
რადგან მტერი მუმლივით
თავზე მუდამ ეხვიათ.
შენ გაგხარ შენს წინაპრებს:
ხმლით,
ფარით და ყიჟინით,
შენი თვალი-ელვაა,
და შენი ხმა – მეხია!

1991

ოსკო არაბვი

ცივ მყინვარებში დაუტევარი,
ვით ბუმბერაზი მთების სული,
ბარად იურვის,
და როცა ნახავს სვეტიცხოველს,
ჯვარს და სამთავროს,
 ჯვარს გადაიწერს და...
იქ, მოკლე ყოფნას ამთავრებს,
რომ მტკვარში კპოვოს გზა დიდი
 და მარადიული.

1974

* * *

(ვარიანტი)

ორთაჭალის ბაღებიდან –
ნიავეს მოაქვს ხმა საარის.
ნანგრევებში მკვნესარ კალას,
ხელზე უწევს გორგასალი.
მეტყვებთან კი თბილისს
მტკვარი, –
ჩაუბლუჭავს გორდასავით.

1979

ბეასა და ურანოსს

თვალნისლიან სივრცეებს,
უფლის ვნებით შემოსილთ,
ევანტებათ ბურანი,
შუბლს უკოცნის ეოსი,¹
გეასა² და ურანოსს.³

1966

¹ ეოსი – განთიადი.

² გეა – მიწა (დედამიწა)

³ ურანოსი – ზეცა.

* * *

ღვიძლის საკორტნელად მქროლავ
არწივს,

მე ვერ დაგკოდილი,
ხელთ, რომ მშვილდი არ მჭეროდა.
მთებს რომ ასდის,

ნისლია თუ

კვამლი ბოლავს,
ჰეფესტოს ძველ სამჭედლოდან?!

1969

ჰეკატეს ტაძართან

ტარცალებენ ნიმფები...
და ჰეკატეს ტაძართან
ისმის ქალის ჩურჩული:
„...ღმერთთა დედას – ცას,
მიწას –

ვფიცავ, –
კოლხეთს მშობლიურ,
ჩემს უდიდეს საფიცარს“.*

1971

* მედეას ფიცი დასთან – ქალფიოპებთან.

აბიბო ნეკრესელი

ქრისტეს რწმენით ნაკემსი,
ქართლში ურჯულოებმა,
ცეცხლით ვეღარ შეკემსეს,
და ვერ ჰპოვეს მოკეთედ,
მიტომ თავი მოკვეთეს –
დიდ აბიბო ნეკრესელს. (IX ს.)

1979

ოჯანე ზოსიმე

„დამარხულ არს ენაი!“ –
მთქვამს ბერი ზოსიმე,
გამკითხავი ვინ არი?!
მიჰქრის უამთა მდინარე,
არის ენა ქართული –
„დღესამომღე მძინარე!!!“

2006

* * *

ლექსი,
მთვარის ბორბალივით,
წყალში გაუგორებია,
თუ სიყვარულს –
 არ ამკობდა.
პოეზია არასოდეს,
ქართველს არა ჰგონებია:
„სპარსთ ზღაპარად და
 არაკობად.“

1997

ტაო-კლარჯეთში

წვევად ტაო-კლარჯეთში: –
მე ვარ ამის მოთავე
და შატბერდის ლავრაში
 ვზივარ, ვით მიქაელი*
და არ მყონფნის ჰაერი:
მიხმობს „ოშკის ბიბლია“
 და „პადისის ოთხთავი.“

1979

* მიქაელი – შ შატბერდის მინისტრის კალიგრაფი.

მე გამითვალუს კოლხეთი

ნატურის ხედ მდგარი ზღვისკარად,
მე გამითვალეს კოლხეთი!
და „ჯადო“ როდესაც ავხსენი,
ავსულმა წამსვე მოკურცხლა...
როცა მე აიეტს –
ვასხენებ,
ფერი ემატება კოლხურ ცას.

1962

ბარბითი და ბობლანი

წარღვნას გადარჩენილი,
ვით უდაბნოს ქარბუქი,
წარსულიდან მომბლავის:
ყვიროსტვირი¹, ჭუნირი,²
ბარბითი³ და
ნარბუქი,⁴
ქოსი,⁵
ქნარი,⁶
ლარჭემი,⁷
ნესტვი,⁸ მუღნი,⁹ ბობლანი.¹⁰

1962

1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 – უძველესი სიმეზიანი საკრავები.

* * *

დემონივით შავზე შავი ღრუბელი,
სივრცეს წამლავს წვიმის
შხამ-სამსალათი.
და ზღვა მოჰგავს კალატურთის
მოედანს,
სადაც ქარი, ზვირთთა ბურთებს
შორიდან
სტყორცნის მიწის კალათში.

1959

* * *

ვინ იცის როდის...

ამირანმა ზევსს რომ მოსტაცა,
იმ ღვთიურ ცეცხლის გბუგავს
აღმური.

სახეზე გადევს ფერი ენძელის.

აჰა,

„კოლხური ფსალმუნები,“

ჩემო მამულო!

მოგართვი.

მეტი ვეღარ შევძელი.

2001

ჩითილი

ჯერ პატარაა,
მაგრამ მშვენიერს,
დაკიდებული ელანდება
ტოტზე მზის გული
და პამიდვრის მწვანე ჩითილი,
თუთის კანდამსკდარ სარზე
მიბმული,
აფრენას ღამობს დამფრთხალ
ჩიტივით.

1998

* * *

პრესტორიულ ბილიკს გაყვები –
ლექსით,

ჩურჩულით,

და ლაპარაკით:

კოლხეთის წარსულს –

მომავალში გადმოვასვენებ

და აღუვლენ

ძვირფას პარაკლისს

და...

მოვისვენებ....

2007

ქარი, ზღვა, მზე, სიციხე

ყალყზე დგებიან ზვირთთა რაშები
და ზღვის დარბაზი,

ისე ზანზარებს,

ვითარცა ველი მულღაზანზარის
ან ვით სამგმირთვან

ქაჯეთის ციხე.

მზე ცეცხლს უკიდებს როგორც
ხაზარი

ქართველის ცასა და...

დასავლით იხევს.

1989

სოფრომ შატბერდი

– ჩემი ენა ქართული,
რომ არასდროს დაბერდეს,
მივაშურე სინას მთას
და მზემ უფრო ინათა –
უთქვამს –
სოფრომ შატბერდელს.

1969

პრომეთეც და დიონისეც

კოლხურ ლეგენდებით მოვრალი,
ვეძალები დვინოს ისევ,
და სტუმრად მყავს ზევსიც,¹
ჰერაც,²
პრომეთეც³ და დიონისეც,⁴
ხმას უწყობენ –
ჩემს სიმღერას.

1963

1,2,3,4 – მეცნიერ მკვლევართა ცნობით (მ. წერეთელი, ი. ურუშაძე, თ. ყაუხჩიშვილი, რ. გორდეზიანი, გ. ჭკელიძე და სხვ) ისინი კოლხურად მეტყველებდნენ.

აქ, მცხეთასთან

აქ,
მცხეთასთან გორგასალმა,
მტკვარს მტკაველი დატოლა...
(ხოხობი კი ხმობდა დილას.)
ცა მაღავედა ნისლის სახეს
ნაბატონარს
და მთიებით ნაყვავილარს.

1964

სანებსა და სანიბებს

ვიცი მოვარის ტოლია,
მაგრამ თავს იმძინარებს.
მწამს ჩემს ძახილს გაიგებს.
ვეძებ ანატოლიას,
და ვეძებ შუამდინარეთს:
კოლხურ ტომთა ნაშიერს –
სანებსა და
სანიგებს.

1959

* * *

ვით დამბახა გაგირჭვია
წელზე ცული,
ნუთუ ეს შენ!

გაგო,
ძია!

რომ ეს თუთა, ეს თვალშავა –
მოგიკლავს და მერე ტყავი
გაგიძვრია,
ნეტავი რა დააშავა?!

1954

ბველი კოლხეთი

ცეცხლის მახვილით ჩაუვლიათ
ათასწლეულებს –

ცივს და შუღლიანს
და შერცხვენიათ უკან მოხედვის.
ბებერ ჟამს თვალში ჩავარდნია
ბველი კოლხეთი

და დღემდე ვეღარ ამოუღია.

1963

აყვა – 1993

ერთხელაც ცხადში,
მძინარეთ,
ცუდი სიზმარი აყვათ და...
ცეცხლი ეკიდა მძვინვარე
„მათ დედაქალაქს აყვას“ და...
მიჰქონდა მტრობის მდინარეს –
რაც ათასწლოებით აყვავდა.
– „ძმები ვართ!“ –

ხმა გამყივარი
წყალს უდაბნოსი ნაყავდა...
ტიროდა ბერი მყინვარი,
მოზარე არვინ არ ყავდა!!!

1993

* * *

პონტო ზვირთთა შეკრულ მუშტით,
გამორბოდა ფეხშიშველა,
(კოლხეთი როს ამიოხრეს.)
და უხმობდა ხსნად და
შველად:
მანრალებს¹ და
ბიძეროხებს.²

1993

^{1,2} – ძველი კოლხური (ქართველური) ტომები.

იქნებ ვაჟას შველია

კლდიდან ისმის ყიპ-ყიპი!
თვალი ცისკენ უპყრიათ,
მშიერ ქულებს ამ ორბის.
უჭირს და არ შველიან,
იქნებ ვაჟას შველია,
და ან მისი ნუკრია,
ბილიკი რომ ჩამორბის.

1963

კოლხეთის ცა

რაც წლები გადის –
კოლხეთის ცა სიშორეს
ბარდნის,
მე კი ფიქრების ფარდალადა
ფაცხაში ვწევარ,
წამით არ ხუჭავს თვალს –
უშქარი ღამეთა თევა.
და სადღაც მოვლემარ დიდ კოლხეთზე
გუელს უკლავს დარდი.

1957

* * *

გადათოვლილი ჩანს მწვერავალები...
ხევდახევ სადღაც მიდის
ქარ-ცივი.
მიაქვს ფოთოლი შემოდგომის,
როგორც წერილი.
ხობის წყლისპირას მთა დამდგარა
ბერიკაცივით
და მოუშვია ნისლი წვერივით.

1959

**კოლხი – პელაზგებს –
ეტირუსებს**

ლეგენდები კოცონზე –
ბევრი ათასწლეული
შებოლე და შეტრუსე
და გზები გაილამპრე.
ხედავ შენს დიდ წინაპრებს:
კოლხ –
პელაზგებს –
ეტრუსებს.*

1964

* ეტრუსკები თავიანთ ენაზე რელიგიური დამწერლობით თხზავდნენ სიმღერებს თურმე.

* * *

დღე და ღამის შუა,
ვით მეზობლისას,
გადებულია მთოვარის ბოგა
ან, ვით ჩორკნილი ძელქვის
ფიცარი.
ეს ცა და მიწა, ვით ტყუპისცალი,
ერთმანეთს მოჰგავს.

1960

შენ ხარ სარანგი

ვერ შეგაშინა რისხვამ ტიტანთა,
შენ პოეზიის ზეცა

ღარაგვე.

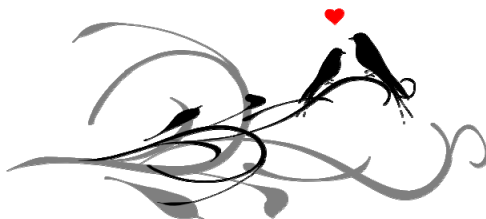
დაამხე ხმები უამური და
უსახური.

ქართველ მგოსანთა შენ ხარ
სარანგი,

სხვა დანარჩენი არის მსახური.*

2005

* სარანგი (სპარს.) სარდალი

მცხეთასა და ბაბინეთს

გადმომდგარი ჯვარიდან –
მზერით ვეაღერსები:
მცხეთასა და ბაბინეთს.
და... მათ დამაქცევარებს,
მიწაში არ ვასვენებ,
მკვდარს და ცოცხალს
ვაგინებ...

1970

* * *

მეხის ხმით და ელვის ხელით,
ზეცა ტანზე შემოიხვეს –
ვარსკვლავების ჯავშან-თორანს.
მოვარეც შიშით შემოიხვევს –
შავი ღრუბლის
ანაფორას.

1989

ათას... ათას... წლებულებად...

ჟამთა რკინის კედელია,
(განა დიქტის ტიხარია!)
სადაც ასთა და ათასთა
წელთა არის წვეულება.
და მე გულით მიხარია,
რომ კოლხეთი ჟამმა დაჰყო.
ათას...

ათას...

წლებულებად.

1964

* * *

როს გახსნის კლდეთა დარაბებს
საცალფეხო და

გზა-წვრილი,

მაშინ იხილავს ხევსური:

ფეხზე დამდგარ მთებს

არაგვი,

ხელთ, ვით უჭირავს ყანწივით.

1993

ეყოფოდა იმპერიას

ჩემო ვაჟა ეგრისელო! –
შენი დროშა მზისფერია,
შენი ციციქნა
კოლხეთისთვის,
რაც რომ გულით გიმღერია,
საქართველოს კი არადა,
ეყოფოდა იმპერიას.

1999

ზოთი – 1993

ტაღლაა თუ ზღვად დამსრჩეალი
სული ღაზის,

რომ მოადგა ნაპირს

ფოთთან.

მან დატოვა ეს ქვეყანა

სულ ღამაზი

ახლა ნახა და...

შეშფოთდა.

1993

* * *

სამოთხიდან ისევ უხმობთ –
მშობლიური მიწის ჰანგი,
მიჰყვებიან გზას ტიტველი:
ნაცარქათამა¹ და ჭანგა,²
ძურწა,³
ბაღბა,⁴
მატიტელა.⁵

1997

1,2,3,4,5 – ბაღახებია.

* * *

ღრუბლებით ნაზამთრალი –
ეს ტყეები და მინდვრები,
გაზაფხულის სიმწვანეს
და მთები კი
ბილიკების
ნაწნავებს კვლავ გიწნავენ...

1987

* * *

როს დასალიერთან მზემ ფრთები
დაკეცა,
ღრუბლები ზეცაში გოდებად აიჭრნენ.
შორიდან ისმოდა ხმები

სულთმობრძავთა.

უეცრად გაიღო ზღვის ღურჯი
კარიბჭე.

მისი უდიდებულესობა –
გრიგალი მობრძანდა.

1978

ენგურთან

კოლხური მთვართ მოსილები –
ჩემი წინაპრების ღანდებია,
ენგურთან წუხილით რომ
დადიან...

ვჭკვრებ: ჩიქვანს,
ჩიჩუას,
დადიანს –
მჭკუნვარეთ და სახე დარდიანთ.

1992

* * *

ზღვიდან ამოდის სულ შიშველ-ტიტველი
ტალღა და კენჭების კბილებს
აკაწკაწებს და იცინის.
და იქვე ნაპირთან –
 ბოლთასცემს,
სახეგალუჯებული
 სიცოვე.

1967

რაღაა ესე საწუთრო

კეთილ ღვთისშვილთა სულები,
სიკვდილს სურს

დაისაკუთროს

და მერე ერთად მოსრას.

რაღაა ესე საწუთრო! –

მარტო წასვლა და

მოსვლა.

1993

* * *

ჩაწყნარდა ქარი და ქოსი,
და გადიყარა ცამ ნისლი.
ამქვეყნად ჯამს მოვარის
ამოსვლის,
ხატი და მსგავსება თავისი, –
უფალმა კოლხეთში
ჩამოსვლა.

1990

ევსტათი მცხეთელი

როდესაც ქრისტე იწამა,

აღაჰს,

მიუხურა კარის;

დატოვა მტერიც და მოკეთეც.

სპარსებმა თავი რომ

მოკვეთეს,

მცხეთასთან ატირდა მტკვარი.

1969

* * *

კოლხეთის ცის ღამაზ სახეს,
სულ ეყარა მნათთა ჭორფლი,
უმშვენბდა ყელს საწმისი.
შენც ვერ ჰპოვე წუთისოფლის,
ვერც სასრული,
ვერც საწყისი.

1989

* * *

შენ სულ სხვა ხარ!
ქვეყნად მოსვლით,
ცაზე მძიმე ცოდვა გადევს!
ლეგენდებით მობიბინე –
ათასწლეულები თიბე
და შენ უფლის ნებით
გაღე –
ზღვაში – ხიდი,
ცაში – კიბე.

1997

ხევისურეთის მთეგუი

ღამის წყვიღადში თხრიან საფლაეებს –
ავისულები და

მაცილები,

და ხმები ისმის ნიხაბ-ბარების...

არაგვი ცოცხლად რომ არ დამარხონ,

მთები მცხეთამდე მოაცილებენ,

მერე დეღა –

მტკვარს ჩააბარებენ.

1998

* * *

ჩემი კოლხური ცით გადამთვრალი,
და მათრობელა მზით

გაღეშილი,

ისე, ვით ჩემი მამა და პაპა!

ზღვის მსუყე ჰაერს

ოჯაღეშივით,

ვიგემოვნებ და...

მერე ვყლაპავ.

2000

* * *

ტანთ მივლის, როგორც არავი¹,
სოფლის ძველ სასაფლაოზე –
ჯვარი დამჯდარი

ინახად.

შიშიც მდევს დაუფარავი:
წასული ბევრი მინახავს,
დაბრუნებული არავინ.

1990

¹ არავი – სამხრეთის ქარი.

* * *

ქრისტემ მიწაზე,
შენ კი ცაში იხეტიალე
და შეგისრულდა ოცდაცამეტი
წელი,
ფიქრებით ღამის მოვეელი.
და გსურს დალაშქვრა
ახალ პლანეტის,
ცოცხალ არსთა აზრმიუწვდომელის.

1972

თარი თარალე

შუმერები –
კოლხები,
ისევ ისე მღერიან –
უმგულსა და კარალეთს:
„რე“¹
„აია-მიშლადელი“²
„ბარ-ბარ“³
„თარი-თრალეს“⁴

1969

¹ რე (შუმერ.) – მზე.

² აია – მიშლადელი (სვან.) მზის დღე.

³ ბარ – ბარ

⁴ თარი-თარილე – (შუმერ.) ცისა და ქვესკნელის
შემდეგ.

* * *

შავ-შავ ღრუბლების ბელტები
ყრია და

ცაში ვეღარ ეტყვა.

და ღამე – სამარის პირია,

სადაც ჭირისუფალი

მთიები,

ჩემი კოლხეთის –

წარსულს დასტირიან.

1971

სიცოცხლის ყანა

აქ ბიბინებდა სულ პირველად
ყანა სიცოცხლის,
უფლის ხელით და მზით დათესილი
და მოსავალი აჰა,
ართქმული: (7,000,000,000,000)...
და მიტომაა პონტო ვექსინის –
ზღაპრულ კოლხეთის ფეხქვეშ
გართხმული.

1972

ლოდი ენბურის პირას

ცად აზიდულან მთები სვანეთის,
ამ სილამაზეს –

სულ სხვა პეწი აქვს,
თუმც ვნებამ ტრფობა

დააღაქავა.

ვაუს ქალის ცოდვა წამოეწია და...
გააქვავა.

1967

ჟინი ან-თარი

უხსოვარ დროიდან –
წუთისოფლის შარაზე,
სიმღერით და თამაშით
მიდის: ჟინი ან-თარი,¹
აია² და შამაში.³

1966

¹ ჟინი ან-თარი (მეგრ.) ცის ღვთაება.

² აია – შუმერთა (იგივე, კოლხთა) ქალ-ღვთაება.

³ შამაში – შუამდინარული ღვთაება.

კლდე მესხეთში

მეხის ხმაზე ნაპრალები,

ფეხდასხლეტილ წყალს

აჩქარებს

კლდე დგას, ვითა მეციხოვნე.

და მტრის მომლოდინეს,

ციხე,

თავზე ხურავს, ვით ჩაჩქანი.

1997

* * *

ყალყზე მდგარ ზვირთთა ისმის
ჭიხვინი,
ახლა შავი ზღვა მიაგავს ტროას.
ყულევთან ნაპირს მოადგა ტალღა
შორიდან მოსულს ეტყობა
დაღლა,
რომელსაც აღბათ,
კოლხ მედეას
ამბავი მოაქვს.

1976

ქარღუს ტაძრები

დიდ ხელმწიფე შულმის¹ და
 იშმედგანის² ნაგები,
მრავალ ათასწლეულებს
ისვე ისე გაძლებენ –
 სსოვნაში და წარსულში
მღვარი ქარღუს ტაძრები.

1978

1 შულმა – ქარღუ (ქართუ., მეგრ.) ხალხის მეფე XIX ს.
ჩვ. წ. აღ.

2 იშმედგანი – ქარღუს მეფე (II ს. ჩვ. წ. აღ.)
ლურსმული ოთხი ფირფიტა №2. 5. 4. 0

საქართველოს უღბას დარაჯად

ამირანივით, მთებმა კლდეებს

მიჯაჭვულებმა.

შავი ღრუბლების ყვავ-ყორნებთან

დიდხანს იომეს.

და აი, ახლა,

მყინვარწვერი ნისლში

არა ჩანს,

მაგრამ ვიცი, ვით კავკასიონი,

ჩემს საქართველოს უღბას დარაჯად.

1992

ნაპირზე ყრია ქარიშხლის ბრაზი

შავი ზღვა –

კოლხთა არის წარსული,
შორით თოღია აფრად ჩანს
ლაზის.

მზე იძირება ვითარცა ჰელე
და ზეცას უწვდის საშველად ხელებს,
ნაპირზე ყრია ქარიშხლის ბრაზი.

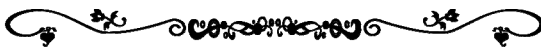
1972

ც ა ლ ა მ ი წ ა

მიწა ცაზე ლოცულობს,
უფლის შიშით მოცული.
თვალებს მადლა აპარებს:
ქართლში „ატენური“ და
 კახეთში „მუკუზანი“
ცა კი სამაგიეროდ –
კაკლის სიმსო სეტყვას და
 ჭექა-ქუხილს უგაენის.

1987

* * *

ძველი ათასწლეულები,
სისხლით,
ცრემლით,
ზაკვიანად,
გაყვნენ დღეებს ქარ-წვიმიანს.
და, შავი ზღვა,
ზღვა კი არა,
კოლხთა სულის ნაწილია.

1960

* * *

პირველმხილველო სამყაროს,
რადგანაც დღემდე მოხვედი,
აწი მე უნდა

მოგხედო.

ათასჭირს გადანაყარო:

ვაგ,¹

აიაგ,²

კოლხეთო.

1962

^{1,2} – ძველი კოლხეთის სახელწოდება.

* * *

რომ არდაემხოს სამყარო

თავზე,

მთებს,

მზე ჰყავთ თავმდებად.

ცა ვარსკვლავებით ირწყვება...

თქვენ თუ გგონიათ ჩემი გზა,

იმ მცირე ბორცვთან თავდება,

არა!

იქიდან იწყება.

2007

* * *

ტანზე აცვია ღრუბლების ძონძი
ზღვას და ქარიშხლის
მანდილი შვენის.
და ზვირთთა რქებით დევსა ჰგავს
ბაყბაყს,
რომელიც ჩემთან ამოდის ქშენით,
მესაუბრება რაღაცას ცალყბად.

1984

**ჩხოროწყუ, ჩხოროღალ,
ჩხორთოლი**

პროფ. პაატა ცხადიას

ცრემლივით სუფთა და სპეტაკი,
მორთოლვარე, ვით მუხის
ფოთოლი,
ვთვალე და, მაინც ვერ დავთვალე:
ჩხოროწყო,
ჩხოროღალ,
ჩხორთოლი –
ცხრაწყარო,
ცხრა ღელე,
ცხრათვალი.

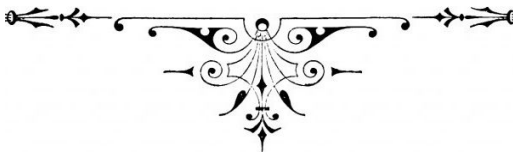
2003

არაბვი მცხეთასთან ზამთარში

ხახამშრაღმა უდაბნომ
ვითარც ყარიბი არაბი,
მთამ ნუთუ ასე დარაგვა,
რომ მცხეთის კართან არაგვი
არაგვს –
არაფრით არა ჰგავს.

1968

ხილვა: ამაძონები

ბიძებთან ბრძოლით გართულის,
ყვილი მესმა ფრიდონის.
შიშველი ტალღა ნაპირთან,
მეჩვენა კვლავ ამაძონად.
ზღვის მობიბინე მინდორი,
გრიგალმა წამს გადაძოვა.

1972

ცა როდესაც ჩაახველუს

მოწმე არის მადლით მნათი:
 არ ასვენებს ქარს ზღვის უინი,
 ცა, როდესაც ჩაახველებს,
 გრიგალსაც სურს ზღვა გიჟივით,
 ქაფის ვერცხლის წერილთვალათი,
 მიაჯაჭვოს ჩუმად ხმელეთს.

1987

* * *

ღამის ცით გადმოვლენილი
ცეცხლი,
 წყალი და ჰაერი,
რწმენას განა თმას შეჭრიდა.
სამყარო სულ სხვანაირი –
ჩანს ჩემი დიდ
 საჭკვრეტლიდან.

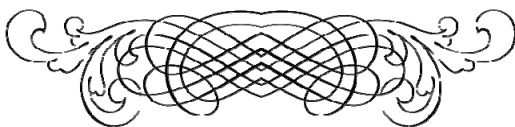
1969

* * *

ადარ უხსნის დანა ზღვას პირს
თოლიების ბუმბულივით
მოქათქათე ყრია ქვები.
და ტალღები ჯიხვებივით,
ყალყზე დგებიან და ნაპირს
რქენენ ქარის ქარვის
რქებით.

1980

წინაპრების ღანდები

სასაფლაოდან გამოპარულან
უკვე აღარსად არა აქვთ
ბინა,
იხსენებიან თუმც ჩვენს ღვიძლებად.
წინაპრის ღანდებს –
ჩვენი ხსოვნის ტოტებზე
სძინავთ,
სახელს ვიტყვით და
ჩიტებივით გაეღვიძებათ.

1997

ქამი და ბედისწერა

ქამი დაცამლეწავია,

უსულოს და

სულიერის.

მისით ყოფნას ასდის მტვერი.

ბედისწერა – ლერწამია,

ხან ტირის და

ხანაც მღერის.

2002

* * *

მოწყენილი ღრუბლები,
ელვის ოქროს ძაფებით,
ქართვლის ცას რომ
 ღამბავენ,
უძველესი კოლხეთის –
წარსულიდან მოდიან,
მოაქვთ გმირთა ამბავი.

1963

ქარიშხალი ღამით

(პარიანტი)

მოვარდა და ქარიშხალმა
გადარეკა ნისლის ფარა,
სად მთა იყო მოთოვლილი.
ელვამ ზეცა გააშიშვლა,
მაგრამ მოვარე ააფარა
ღამემ ღელვის ფოთოლივით.

1963

* * *

ამოსვლა უნდა და ვერ ამოდის,
წყალს ციცქნა პეშვით
ქვიშაზე აღვრის, –
პატარა ტალღა ნაპირთან ანცობს,
და მე მგონია სირბილით
დაღლილს
სურს,
ჩემს ზღვაოსან წინაპრებზე
რადაცა მამცნოს.

1972

ბელის ჯოჯოხეთი

შენი წინაპარია კაენი!

მიწიერ ცოდვისგან ვერ გისხნის
კოლხეთი,

თუმც ქრისტემ ჯვარი თვის სისხლით
შეღება.

ადამის ძის ნაშიერს გელის

ჯოჯოხეთი,

ნუ ცდილობ სამოთხის კარების
შეღებას.

2004

* * *

მოულოდნელად,
სადღაც დასავლით,
ისე ვითარცა ლურჯა ცხენებმა,
გადაიქროლეს დამის ქარებმა:
და, ზღვა მომდგარი ახლა
ნაპირთან,
ხმელეთს რაღაცას ემუდარება.

1998

* * *

წუხილი აღარ შორდებათ,
ხედავენ გზას ქვიტკირიანს
ისმის ტყეების გოდება, –
შემოდგომის მზეს ტირიან:
ცვივათ ცრემლებად –
ფოთლები.

1988

* * *

ღრუბლები ღამის სიმყუდროვეში
დააგორებენ ელვის „ურიკებს“.
(ვეღარ ისვენებს ცა ნაომარი).
ზღვად კი გრიგალი,
 ღელვით სავსე
 თითო ტომარა
ტალღას, ნაპირებს ჩამოურიგებს.

2001

* * *

სააკაძის მომლოდინემ –
მარტყოფმა და
 ტაშისკარმა,
ბეთანიამ და სამადლომ,
ეცადე რომ ქართველობა,
ვერასოდეს დაგამადლოს.

1962

* * *

ერთი კლდე კი ხერთვისიდან
მოლანდებად სდევს ურჩხულის...
როს შორდება თბილისს მტკვარი,
მაშინ ტალღებს გულზე იცემს
და ჩურჩულებს:

– მე რომ ვიყო,

ვინ ყოფილა

ამაქვეყნად „ბედით მტკვარი?!“

2006

* * *

სიცოცხლესთან თავისთავად,
სიკვდილთანაც კვლავ მაქვს დავა;
ვარსკვლავები ბეჭზე მეწვის.
ვითარც ადრე,
ახლაც დავალ,
დანის პირზე,
ხიდზე ბეწვის.

2006

* * *

ვეძებ და თავს მარიდებს,
ერთი ერთზე შეყრა მსურს,
ცხვირი რომ მოვუხოცო:
სიკვდილს გაძვალტყავებულს,
უსულოს და
უხორცოს.

2005

დამივიწყა დედამ ალბათ

ხსოვნის კარში რაც დრო გადის,
მოგონების ჰყვავის ბაღბა,
მონატრების მზე იზრდება.
დამაეიწყა დედამ, ალბათ,
რადგან აღარ მესიზმრება.

1988

ტირის ვაზი

ხუთი საუკუნის მერეც,

ელანდება –

შაჰ-აბაზი.

მიტომაა რომ კახეთში –

ტირის ვაზი.

1969

* * *

ღამის ტოტზე მამალივით,
სანამ იყივლებდეს დილა,
ანთებდეს ცეცხლს მზის ქურა,
მანამ მთვარე სარქალივით
ღრუბლის ძველას მოიხურავს,
ცისპირ მიეგდება ძილად.

2000

* * *

ჩაუქროლიათ ათასწლეულებს...
შორით წასულან საუკუნენი,
კოლხეთის წარსულს რომ
მიმაჯაჭვეს.
ჩემთვის კოლხეთი ჭრილობაა
განუკურნელი,
რომელშიც უამი მარილს მაყრის
დღეში ათასჯერ.

2004

ვითარცა გორდას

ბნელით მოსილი ესე სამყარო –
ოდისეაა და ილიადა.
და ცა როდესაც ვარსკვლავებს ბოდავს
უძილო ცა როდესაც ვარსკვლავებ ბოდავს
უძილო ღამეს ეშინია და
წელზე იკიდებს მოხრი მთავრეს,
ვითარცა გორდას.

1993

ვარსკვლავები იძინებენ

ფეხზე დგომით დაღლილები,
შუადამისას

კვლავ ჩათვლემენ
ქედები და მთის ძირები.
და მერე უამს გათენების
ვარსკვლავებიც
იძინებენ.

1985

* * *

რაც რომ დრო გადის,
ჟამთა სარკეში,
თავს გვაწონებს და
 უფრო დიდდება
სახე კოლხური –
 ძველ სანახების.
ვერვინ წაშალა მისი დიდება,
დღეები აწიც
 ხელს ვერ ახლებენ.

1997

* * *

დღის მიტოვებულ დამის ცას,
ახურავს შავი მერდინი,
და ერთი შავი ღრუბელი,
ქართლისკენ ჭექა-ქუხილით
მოდის,
ვით ჯალალედინი.

1973

* * *

სიხუმეს გამოპარული

ღელვა –

მომდგარი ნაპირთან,

ტაღდას ხმალივით იშიშვლებს.

ცა –

დარდაინი ქალწული,

ელვას მოელის პირშიშველს.

1969

* * *

მიმწუხრისას მუხათგვერდთან,
ყაჩაღ არსენაზე უწინ,
მკრთალი სახე გაიელვებს
კუჭნატელის.

მერე უცვებ,
ცა მოისხამს ვარსკვლავების
კურკანტელებს –
გრძელი ოქროსფერი ყუნწით.

წინაპართა სული ყივის

შორეთიდან წამოსული,
ჩემს სარკმელში აღწევს
სხივი.

სხივი არა,
ო, ეს აღბათ,
წველიადიდან –
წინაპართა სული ყივის.

1993

* * *

შენი ფიქრის ბადის გაშლას,
ისე მოელიან ზღვები,
ვით სვანეთის მთები „ლილეს“.
შენ კი იქ ხარ!
სადაც სხვები,
ათასი წლის მერე მივლენ.

2005

* * *

სანაპიროზე ვილაცა მღერის:

– მთვარე კი არა,

 შენ ხარ მზის ცალი,

შენს გარდა ქვეყნად არავინ მივის...

გამთენიისას ქარიშხალი

გარდაიცვალა,

 დარჩა შავი ზღვა,

 შავ ძაძუბში,

 ვითარცა ქერივი,

1966

* * *

იგი ბრმაა და სეტყვის კაკუნით
დადის და...

გულით გითვალთვალებს

ციდან ელია,¹

რადგანაც ქვეყნად მოვარისგან იშვი...

და არ გაწუხებს

სიკვდილის შიში,

მძვინვარე ზღვები –

შენი ბადის გაშლას ელიან.

1958

¹ ელია – ცათა და ღრუბელთა წინამძღოლი ღვთაება.

კაპარჯინა

აქ,
ზღვისკარად გაჩენილს,
ჩემმა წინაპარმა კოლხმა,
ბევრი ნახა ჭირი, და...
ნიაღვრე ძველი მოაქვს ოხვრა,
ახლაც კაპარჯინიდან.

1993

* * *

მოქათქათე ღრუბლების მატყლს,
ელვის თითისტარზე ართავს
მწუსრი, და ზღვას

კვლავ აჩუმებს.

დამე კვლავ შლის ნისლის
ფართალს,

ვითარცა ცის სასარჩულეს.

1988

* * *

სიყვარული გვეჩქარება...
დაკაცებაც გვეჩქარება...
ტოტს ვუსინჯავთ ბაღში ნარგავს,
ხომ არ ავნეს რამ
ქარებმა?!

კი ბატონო!

ყოფნა, მაგრამ,
არ ყოფნა რად გვეჩქარება!!!

2006

* * *

ცის ციხე-კოშკში გამოკეტილი
ელვა,
ვით მეფის ტურფა ასული,
წამით მიწაზე გადმოიხედავს,
სადაც მიჰყვება სრბოლას
მდინარის
მოვარე,
სუფთად თავგადაპარსული,
შუბლსხივოსანი და
მომღიმარი.

1980

* * *

ელვა –
კაცის აქ ყოფნაა
ცხოვრების ხის სხეულიდან
წამიერად ატკეცილი.
დრო მიგვაფრენს არ ყვნისკენ –
ჩიტვით ფრთა დაკეცილებს.

1987

* * *

შენს აღმაფრენას ვემონე –
რადგან ოცნებებს
მპარავდი.

ვახმე!
რა დიდი მეგონე,
რა უცვლელ დაპატარავდი.

1998

მუცო

დათარეშობს მომხდურივით

დრო და ახლა

ადარ ურცხობს;

სიჩუმეში მდგარი უხმოდ,

მხსნელად თორღვა ძაგანს

უხმობს,

უფარ-უხმლოდ მგარი მუცო.¹

1997

¹ მუცო – ციხე-სიმაგრე ხევსურეთში.

500 პოეტი – 1985

არც სინდისი,

არც ნამუსი,

აღარ შერჩა ნატამალი –

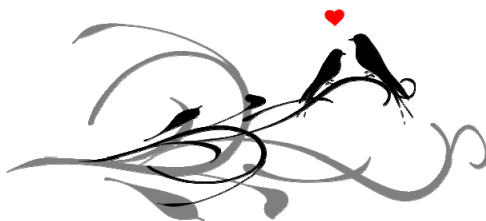
ამ მეოცე საუკუნეს:

არც ზღვა შველის,

არც წამალი,

ლექსებისგან განუკურნელს.

1985

* * *

გულ-მკერდ ამობურცულ ტალღას,
ქარიშხალი მკლავს უსინჯავს,
ვითარც ჯეგელს ბებერი.
ზღვა ნაპირთან დადის დინჯად,
როგორც ბრძენკაცს
შეჰფერის.

1962

* * *

პირს ვედარ უხსნის დანა,
მთვარე ჰგავს სიკვდილ
 მისჯილს,
რომელსაც არვინ არ ჰყავს.
კერასთან ზის და დედა,
წელგამოყვანილ ქვიჯით,
მარილთან დარდსაც ნაყავს.

1959

ბიბლიიდან ისმის ხმები

აღსაველის ცის კიდეზე –
ვარსკვლავი კვლავ კრთება
ისნის,
რადგანაც მზეს მიეღის.
ბიბლიიდან ხმები ისმის:
იერემიას,
ესაიას, და
ეზიკიელის.

1974

300) კარაველა

რაც უძველესი იყო კოლხური:

მითი,

თქმულება, ლექსი,

ლეგენდა, –

(რადგანაც ჰყავდა მარგალი¹ დედა.)

მან მოაგროვა, ვით კარაველა²

და დაუბრუნა მარგალიტებად

ხალხს,

ისე, ვითარც ვაჟა-ფშაველამ.

1972

¹ მარგალი (მეგრ.) მეგრელი.

² კარაველა – კარულია – ფინეთის ხალხური ეპოსი.

* * *

ღრუბლის ძაღლი ელვის ენას
ილოკავს და დადავლავენს.

ცას კი ადევს

მთვარის კლიტე.

და ეს ღამე გულ-ბაღდაში,

ამდენ ვარსკვლავს

როგორ იტყვს?!

1979

პეტრიწონი, ბასილი და ათონი

გაიარა გზები –

ათასწლეული,

კეპროს და პალესტინას

ჩავიდა –

ქართული სულის ნაწვიმი და ნათოვლი:

საბაწმინდა,

სვიმონწმინდა,

შავი მთა,

პეტრიწონი, ბასილი და ათონი.*

1983

* ქართული კულტურის კერები საზღავრგარეთ.

შიში – დამოკლეს მახვილი

რა არის ცხოვრება –

ღვიძილი და ძილი...

გზა წუთისოფლის მტვრიანი და
მოკლე.

ყოფნა – არ ყოფნის შუა მცირე
მანძილი,

სურს ბედისწერას,

რომ უფრო დამოკლდეს

და შიში ჩვენს თავზე ეკიდოს

ხანგრძლივად –

მახვილად დამოკლეს.

1988

**იოანე მინჩხი,
მიქაელ მოდრეკილი**

ათასი წლის სიშორიდან –
გალობა და

ჰიმნი ისმის:

(იქაც ვიღაც გოდებს, კივის...)

დიდი იოანე მინჩხის¹

და მიქაელ მოდრეკილის.²

1961

^{1,2} მათე საუკუნის პოეტები.

ბახეიში

ყვარლის მთებს დილის ნისლები,
კვლავ ეფინება ღამაზად,
სიყვარულად და

აღერსად.

ბრწყინვა გაუდის აღაზანს,
თითქოს ერეკლე –

ხმალს ღესავს.

1960

ბრიგოლ ხანძთელი

უფლის ნებით იმძლავრა –
მასში სულმა ქართულმა
და მიტომ ვერ დააკლო,
ვერაფერი მაცილმა.¹
უფლის სახლთა შენებით
მეტისმეტად გართულმა,
ასწელს გადააცილა.

1977

¹ მაცილი – ავი სული.

იქნებ

კოლხეთიდან მოსული,
საუკუნე ათასი,
იქნებ მესაფესუროს.
იქნებ,
მარად ქართული –
თავზე –
მე ცა მესუროს.

1999

* * *

ღრუბლის ყაბალას შემოსეული,
ელვით დაჭრილი და

მოცახცახე,

გადმომცქეროდა ცა – მეხიანი.

ეჰე, ჰე – ჰეი!

ზღვის ბობოქარს სიერცეს

გავძახე,

და დაღუპულთა სულებს ამით

შევეხმიანე.

1961

შაგ მთას და სინას მთას

საფრენად ქართველის ცა არ გყოფნის,
წინ ცეცხლია და

უკან მეწყერი.

წუხილი თან გახლავს

ღიმილთან.

დღე არის, ათასჯერ ეწვევი:

პეტრიწონს,¹

შავ მთას² და

სინის მთას.³

1963

¹ პეტრიწონი – ბულგარეთი.

² შავი ან საკვირველი მთა – სირია.

³ სინის მთა – არაბეთი (შუა საუკუნეების ქართული კულტურის კერები)

* * *

დავალთ და...

სული კბილით გვიჭირავს

და მოკუმშული დაგვაქვს

მუჭები.

გვევსება მწარე ცრემლით პეშვები.

მაინც საწუთროს კაბის კალთას

ვებლაუჭებით

და გვეშინია ხელის შეშვების.

1990

აბიბო ნეკრესელი

ათი საუკუნეა,
ქართველს სანთლად უნთია –
ბრძოლა და თავგანწირვა –
ქრისტეს რწმენის მთესველის:
დიდ კონსტანტი კახის და
აბიბო ნეკრესელის.

1971

კოლხეთი, კახეთი

აღმოსავლით და დასავლით –
კოლხეთს,

კახეთს, –

იქაც,

აქაც,

ათასეულ წელთა შემდეგ,

კვლავ ატყვია სისხლის ღაქა:

ნაციხარს და

ნაქალაქარს.

1992

მეხუთე საუკუნე

გორგასალი ერთი იყო,

მაგრამ ასი –

მის წიაღში:

მოღალატე და ორგული,

ვითარც ვარსკენ პიტიახში.

და ჩუმუმად მას ბაძავდნენ –

აზნაურნი,

უაზნონი,

მტრის წისკვილზე წყალს ასხამდნენ

უტვინო და უაზრონი.

1971

მოსუცი იჯდა კერასთან

თვალეზი ჰქონდა ჭიშკარისკენ,
ხან ქსოვდა,

ხანაც კერავდა.

არ ჩანდა დედის იმედი,

თუმც დიდი ომი დამთავრდა.

მოსუცი იჯდა კერასთან,

დარდს თითისტარზე ართავდა.

1957

✠

ხანძიაში

წარსულიდან ისევ მესმის:
ვესტათის და
ნერსეს ხმები,
აწ სიკვდილის მოიაფე,
და... მე,
სიბრძნეს ვესესხები:
ჰიმნოგრაფებს,
ჰაგიოგრაფებს.

1962

* * *

სიბერის უამი ეწვევათ
და ცვივათ თმები გიშერი,
და შემოდგომით ხეები –
უფალს შესთხოვენ შეწვენას
და ხელებს –
ცისკენ იშვერენ.

1988

* * *

ვიღაც ისევ მიამიტობს,
ამბობს: რატომ გრიგალობო!
აფერუმ შენ,
 ციცქნა ჩიტო!
მე, არ ვიცი,
 გალიაში,
როგორ უნდა ვიგალობო?!

1959

ცას და მიწას

ნათლით მოსილ ადამის ძეს,
შაგი ღანდი სდევს მაცილის.
მზის აკვანი რაც დაირწა
მათ სურთ სული მოაცილოს:
ცეცხლსა და წყალს,
ცას და მიწას.

1972

უღაფნო და უსურო

სიცოცხლე და სიკვდილი,
ქვეყნად ორად ორია, –
უღაფნო და
უსურო.

აბა, ვის უცხოვრია,
უხორცოდ და უსულოდ.

2004

მგოსნებს და მუტრიბებს

გმირთა გმირებს მოუხმობს –
ქართული ცის კამარა,
მიტომ არვინ უფრთხის მტრებს.
კარზე მეფე თამარის,
აქეთ შაირთა ცილობა –
მგოსნებსა და
მუტრიბებს.

1969

* * *

„მზიანი ღამე“ წინ უძღვის
და დიდ პლატონს მიტომ
ვაქებ,
არ ყოფილა სიბრძნის თესლი –
ერთმანეთში აერიოს,
ვით „ტოპიკას“,
„ნიკომაქეს“,¹
აღ – ჰალაჯს² და ავერიოს.³

1964

¹ – „ტოპიკა“, ნიკომაქეს ეთიკა“ – არისტოტელეს ნაშრომები. (IV ს. ვ. წ.)

² – ჰალაჯი – არაბი სუფისტი (922 წ.)

³ ავერიოსი – არაბი ფილოსოფოსი (XII ს.)

ხმა მესმა გრიგოლ ნოსელის

– ეს წუთებია ღვთიური:
ხმა მესმა გრიგოლ ნოსელის,
როცა დღე ღამეს დაშორდა.
შარავანდევით მოსილი
მზე იშვა –
დილის საშოდან.

1989

ფერფლი

თბილისს რომ გადაფანტვია
და ქართველის ცისფერს
შერთვია,
ნატანჯი სულის მიღევით,
ნისლი კი არა,
ფერფლია,
დამწვარი აბო* თბილელის.

1967

* აბო – არაბი ჭაბუკი, რომელიც ქრისტიანად
მოინათლა, არაბებმა 786 წლის 6 იანვარს შეიპყრეს,
აწამეს, მოკლეს და შემდეგ დაწვეს.

* * *

მზიანი და მზით მოსილი,
სულის მზრდელი
უნდა მიქონ,
რომ თავს ადგეს ათი მნათი.
და მე ვეძებ ლამაზ
სტრიქონს,
ვითარც ნესტანს და თინათინს.

1959

* * *

წუხს და...

ფერი ადევს მიტკლის

ცას და,

თოვლი უნდა შობოს.

ორსულ მთებსაც გულზე აყრით,

ტანთა იცვამენ თეთრ სამოსელს

და ვიხილე, ვითარც მოსემ,

ცეცხლმკრთომარე ბუნჩი

მაყელის.

1967

ტოპაზმა და ამეთვისტომ

მიჯნურთაგან ვერ განკურნა
ველარ დამაბრუნა
თვისტომს:

ქრიზოპრაზმა¹,

ქრიზოლითმა,²

ქალცედონმა,³

ტოპაზმა⁴ და ამეთვისტომ.⁵

1989

1,2,3,4,5 – ბიბლიური სამკურნალო ქვები.

* * *

დაღლილი მზე ზღვაში ჩადის,
ბნელს იფარებს და
ივანებს.
ქარი ზომავს ზვირთთა ფართალს,
მთაერე,
ვითა იოანე,
ცაში ნინველ მთიებს ნათლავს.

1964

* * *

არ ითქმის ცოდვა ადამის,
არც სიტყვითა და
 არც ენით.
ცას ვარსკვლავებად ასხია
 სისხლი დაღვრილი...
 კაენის.

1970

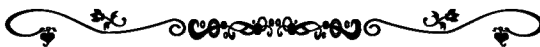

ზვირთები

ზღვის ტადარში ქარიშხალი –
შიშის დედო ზარებ რეკავს...
და ზვირთები,

ვით მლოცველნი
ცისკენ სწევენ შიშველ ხელებს
და ნაპირთან მუხლს
იერიან,
თაყვანს სცემენ მფარველ ხმელეთს.

1999

ბიორბი მერხულე

ერთი კი არა,
მეორე,
დაიწყო ათასწლეული!
კაცი მლოცველი მამულზე,
მტრისგან ვერ იქნა ძლეული.
ხანძთაში ღექსებს ანთებდა
და ქუხდა –
„მერხულეული.“

1987

* * *

სიშორის კიდეს მიკარგულები
მთიები ნისლს

ვერ დაუფარია,
მარადისობის კარებს აღებენ.
ცისკენ მზირალი ზღვა –

უფალია,
და მუხლმოყრილი მრევლი –
ტალღები.

1984

ცათაგან დაუტეველი

ადამის ცოდვის მტვირთველმა,
იხარა ნერგმა –

ვაზისამ,

მოისხა ოქროს მტევნები.

და რტო-კეთილი

ყვავილობს

– ცათაგან დაუტევნელი.

2000

თოლია

წევდიადი რომ გაანათოს,
ქვესკნელს ჩადის
 უფლის ხატი,
მწუხრი მიწას უელის ბინდად,
და ზღვის ტაძარს დაფარვატებს
კვლავ,

თოლია – სულიწმინდა.

1989

ძველ ღღესა და მზიან ღამეს

მიმწუხრისას ნახირივით,

რქებზე სანთლებ

დანთებული –

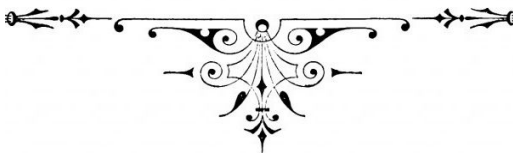
მთიები ცას მიაბღაველებს.

მე აღუვლენ მაშინ ღოცვას:

– ძველ ღღესა და

– მზიან ღამეს.

2001

წიგნი – „აბოს წამება“

ქართველის ცაზე მთიებზე,
კვლავ ქართული ანბანი ძევს
და იმ ოქროს ასოებით,
აბო თბილელს ეფერება
იოანე საბანიძე.

1964

სულ ნაცნობი ხმა ისმის

ულამაზესი დების –
ცუცუ და რახილი ლეფონავების
ხსოვნას.

ხორგის სასაფლაოდან
ისმის ჩუმი ძახილი:
– არვინ იცის სიკვდილი,
რა ხეა და რა ხილი...
სულ ნაცნობი ხმა არის,
ცუცუს ანდა რახილის.

1959

მზეს წყვდიადში ღამენათევს

ვარსკვლავთ ღველფზე იწვის მთვარე,
ცაში კვერი ცხვება ობლის.

აქ კი სანთელს უნთებს მნათე
იდუმალს და

– მხოლოდ – შობილს –

მზეს წყვდიადში

ღამენათევს.

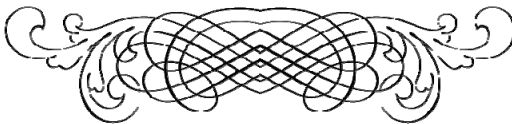
2004

ალვის ხე

თეთრით მოსილი,
თეთრი ალვის ხე,
აწ მიტოვებლ მამის
ჭიშკართან
დგას მოწყალების ძვირფას
დასავით.
ღამეს უჭირავს მთვარის ჩიბუხი
და მიაბოლებს ღრუბლებს
დასავლით.

1962

სამეგრელოს ბოლო დალაშქვრა

ლეგენდიდან მოსულ კოლხეთს,

განა,

ოდეს აკლდა ჭირი.

ვახმე!

ახლაც რას არ უძღვებს.

აწ,

ვენახი,

აღდაჭივით,*

ვერ მოისხამს ღიღხანს ყურძენს.

1997

* აღდაჭი – მლაშე ნიადაგი.

გვემსახურა ციო წყარო

ადამის ძის ცოდვები,
გამჩენმა შეგვიწყალოს.
ჩვენთვის ღოცვებს აღავლენს
უფლის სახლი სინას მთის.
გვესხურება ციო წყარო –
მარადიულ
სინათლის.

2006

ჩემო ხორბავ და აწყურო

რადგან ბედი აღარ მწყალობს,
ჩემო ხორბავ და
აწყურო.

უნდა საღ კლდეს დაგერა კვერთხი,
რომ აჩქეფდეს
სიბრძნის წყარო,
და მწყურვალი დავარწყულო.

1958

სიკვდილმა რომ მოირთვილოს

დაღლილმა და დაქანცულმა
სიკვდილმა რომ მოირთვილოს,
სიცოცხლე კვლავ ისხამს
მტევანს.

და ბეთლემის ქვაბში მიტომ,
ყურძნის აღარ არის

ტევა.

2001

წუთისოფლის ხიზანი

ნაემა ამა ცხოვრების,
წუთისოფლის ხიზანი,
ზღვაზე არ მანანავა
და ორმოცი წელი კი უდაბნოში
მატარა,
მერე გამომიგზავნა
მშიერს –
ზეცის მანანა.*

1989

* მანანა – ცის პური.

მთვარე ხეს ჩააფრინდა

როცა დამემ აღესა,
მთვარე ხეს ჩააფრინდა,
ვითა წაღლი –
 მეტყევის.
ტყის შრიალში ხმა მესმა, –
დავით
 ფსალმუნთმეტყველის.

1972

* * *

მარადიულ შიშით და
სიყვარულით მოსილი
შრიალებს ხე –
აქ ყოფნის,
დახუნძლული სიბრძნით და
– ათორმეტთა ნაყოფით.*

1966

* ოგულისხმება ქრისტეს თორმეტი მოციქული.

ტაძარი

მოხანს „პოლარული მთა“,
მზე,
მის მიღმა ამოდის,
კოლხურ ცეცხლში ნადნობი.
კლდედ დგას შენი ტაძარი,
მიღმა ცვალებადობის.

1979

მამულო

ჩვენს დიდ „საქმეებს საგმიროს.“
თვალეებით ცრემლდანამულით,
მამა-პაპანი ელიან...

სიცოცხლეცა და სიკვდილიც –
შენთვის,

ო, შენთვის მამულო!

ორივე სანატრელია!

1961

ღიხს აქეთ და ღიხს იქეთ

შემომჯდარი ცის ტოტზე
მთვარე ნათელს იცინის,
მწუხრი კი ბნელს –
 ხითხითებს,
ელვა დახტის კვიცივით, –
ღიხს აქეთ და
 ღიხს იქეთ.

1980

ცა შესძრა აყალ-მაყალმა

ელვა მესხ გამოეკიდა,
წამით,
როცა დრო იხელთა.
ცა შესძრა აყალ-მაყალმა.
მერე მზემ გამოიხედა,
ვით „შეუწველმა მაყვალმა.“¹

1973

¹ „შეუწველ მაყვალში“ – იგულისხმება მარად ქალწული მარიამი

მოჩანს ღრუბელი წუხილად

მთვარე ზღვის სიმყუდროვეში

ჰკიდია,

როგორც ანკესი,

მოჩანს ღრუბელი წუხილად.

წამს,

ხმა გაარღვევს ქუხილის

ცას –

ელვის ძაფით დაკემსილს.

2004

იოანე ჭიმჭიმელი

დავითიც ვერ ჩამოთვლის
„ქართლის ჭირში“ –
იმ ვარამს,
იმ ცრემლებს და იმ ჭირებს,
რაც მესხეთს თავს გარდახდა,
აქვს თვის იამბიკონში,
იოანე ჭიმჭიმელს.*

1969

* იოანე ჭიმჭიმელი – პოეტი, მთარგმნელი (XIII ს.)

* * *

ცას წვდება მოთქმა...

გოდება...

ქართველმა ყურსაღარებმა

და ვაცისწვერა აღამ-ქნა.

თმას იწეწს და კლდეს თავს აკლავს,

ზღვამ, ამის მეტი

რავა ქნას!

1964

აღუჩა

სამომავლო პირი უჩანს,
(პაწიაა,
 ტოლი ნეკას)
რომ დაპეკლა მზემ გუშინწინ,
 იმ აღუჩამ,
დღეს კვირტები გამოჩეკა.

1960

* * *

ცას ელვამ თვალი ჩაუკრა,
თითქოს რაღაცას დაპირდა.
ხმა იგრძნო წვიმის ფლოქვების –
ქარმა და მერე ნაპირთან
შექლო ზღვის
წამოჩოქება.

1999

ქარიშხალს ზღვა შემოაკვდა

მთვარის ფარებს იფარებენ

ღრუბლები და

ელვის შუბებს

შორს სტყორცნიან მზით ალესილს

და ძალ-ღონე შემოაკლდათ.

ამდენ ხვევნა და ალერსში

ქარიშხალს ზღვა

შემოაკვდა.

1977

ექვთიმე მთაწმინდელი

„სიბრძნე ბალავარისა“ –
ბევრ ჭირნახულ ქართველის სულს,
მარად უნდა აწვიმდეს,
რომ ის სანთელს უნთებდეს –
დიდ ექვთიმე
მთაწმინდელს.*

1972

* ექვთიმე მთაწმინდელი (1995-1028), რომელმაც ქართულიდან ბერძნულად თარგმნა „სიბრძნე ბალავარისა“

* * *

სულ უმიზეზოდ და სულ უბრალოდ,
აბობოქრდება და

აქუხდება,

ქარს გასცემს ზვირთთა ენით.

ღელვა არავის აღარ

უხდება,

ასე,

როგორც ზღვას შვენის.

1987

ქვაყუთები არმაზში

კედელზე დარჩენილი ფრინველი,
მიაგავს მგალობელ
იადონს,
რომელიც თითქოს და ამბობდეს:
აკუროთხე,
ვინც აქ განისვენებს,
ვინც სული მიანდო,
ათასი წლის წინათ ამ საფლავს –
ქვაყუთებს.

1962

ტალანტი

მთაწმინდას გასცქერის
ხშირ-ხშირად,
არ მოსავს სიხაურლის პორფირი
და არც განდიდების მანტია,
მაგრამ ის კაცი,
ბედით კმაყოფილი –
დიდი პოეტი და... ტალანტია.*

1989

* ტალანტი (ბერძ.) – განსაკუთრებული ნიჭი.

ორი იოანე

ვითარც თქმულა,
ეს საწუთრო –
ცბიერია და ორპირი.
ეს ჩვენ ბევრჯერ დავასკვენით.
გამოვცადეთ და
მოვპირეთ,
მოთქვამს ორი იოანე:
დამასკელი...
ოქროპირი.

1969

ფეხზე ისევ დგანან მთები

თავგანწირული ჩანჩქერების –
უცნაური ისმის ხმები,
ცა თავს ირთობს
ვარსკვლავების
ოქორრეულ ლაპარაკით.
ფეხზე ისევ დგანან მთები,
ისევ ერთვის მტკვარს –
არავგი.

1972

ბოკაჩოს და რაფაელს

უფლის ანგელოზებმა
კალთა გადააფარეს
უკვდავებით მოსილებს:
დანტეს,
ვერდის, როსინის,
ბოკაჩოს და რაფაელს.

1964

ქარიშხალი ზღვაზე

ზღვისკარად,
მზის მოლოდინში,
ციმციმებდა წამი ვარდად,
ქარიშხალი ქროდა ხისტით.
მოვიდა და ზღვა მუხლებში ჩამივარდა,
მე არ ვიცი,
რატომ,
რისთვის?!

1999

**გაშა-ფშაველა და ნიკო
ფიროსმანი ანუ ფშავი და
ბოდბე**

მზე ცოტასი აღმოსდა და
ბევრის კი ჩავიდა,
სიმღერები მოზვავდა წამოსული
ფშავიდან.

აბობოქრდა ფერები და
ზღვასავით მოდიდა
და სამყარო წაღეკა –
ფერთა გამამ ბოდბედან.

1979

კილხასა და ქიმეთის

ფაზისის კი არა,
ნაპირზე ნილოსის,
დავეებ უძველეს
კოლხეთის სამარეს.
და ვუხმობ დიდ მეფეს კილხას¹
და ქიმეთის²,
„მენგურელს,“
ზეცის შვილს – ან-მარეს.³

¹–კილხას და ქიმეთის (ეგვიპტე) მეფე ან-მარე –
ცისშვილი (5185-5120)

ხუთი იოანე

ათი საუკუნეა
გაღობა რომ მოისმის –
უფლისაგან მოვლენილ
ხუთი იოანესი:
შავთელ – მინჩხის – მგბევარის,
ზოსიმეს და
ბოლნელის.

1977

* * *

მუდამ მოსურნე აყალ-მაყალის,
მუდამ გულცივი და
თავმომწონე –
ქარი დაღლილი ზღვისკარად მიწვა.
ცაში გიზგიზებს მნათთა
კოცონი,
ძირს კი სიცივით კანკალებს მიწა.

1992

* * *

„დოქტორს იერარქიის,“
რომელმაც მზე ქართული,
უფრო მაღლა აზიდა,
თავის მოძღვართან ებრძვის
სიკვდილსა და სიბერეს:
(იოანე ლაზი და...)
დიდი პეტრე იბერი.*

1986

* პეტრე იბერი – არეპაგიტული თხზულების ავტორი
(411-491)

მზის და კოლხეთის ასაკის

ხის ფოთლებს შეფარებული
ისმის „კვა-კვა-კვა“

ვასაკის:

– ბუნებას ჯანი გავარდეს:
დედამიწაზე ქვა არ დევს –
მზის და კოლხეთის
ასაკის.

1962

სანტიმებს და საპირებს

ფიქრითა და ოცნებით
მივსდევ პონტოს ნაპირებს...
– იქნებ სადმე წავაწყდე:
ფიძირებს¹ და
ბეჭირებს,²
სანტიმებს³ და
საპირებს.⁴

1968

^{1,2,3,4} – პონტოს (შავი ზღვა) ნაპირზე მოსახლე უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

სამშობლოს ლაუვარდებისკენ –
დღეები კვლავ მიგაცილებს,
რადგან ფრენას ხარ ნაჩვევი.
ვერრას დაგაკლებს მაცილი,
კაცს,
ქვეყნად მგოსნად
გაჩენილს.

2007

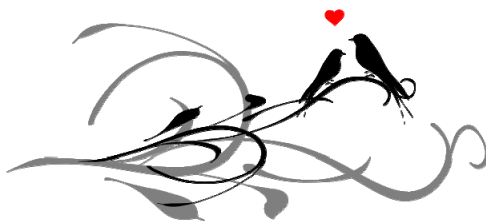
ზეცის ღიმილია – თოვლი

ერთ ადგილზე არ ჩერდება
და მოგზაურს მოჰგავს

ელვა:

სურვილი აქვს ქვეყნის მოვლის.
დრომ ზამთარი მოაგელვა,
ზეცის ღიმილია –
თოვლი.

1964

როცა შენ მომენატრები

გაზაფხულის ბილიკებით –
მომიტანენ ღამაზ ფერებს,
აყვავებული ატმები.
საფლავეში რა გამაჩერებს,
როცა –
შენ მომენატრები.

1967

* * *

მწუხარმა სოფლის შარაზე,
როცა ვარდთან ეკალი,
თაიგულად შეკონა;
გული ორად გაიყო,
მე ცხოვრება მეგონა,
თურმე არარა იყო.

2003

უფალო ჩემო

ესვი ფიალებით და
ბარძიმებით,
მაგრამ ცხოვრებას ვერ ჩავატანე,
ვითარც მეგონა
ისეთი გემო.
თუმცა ვიჯერე გული გალობით.
სხვა არაფერი,
უფალო ჩემო!
სიკვდილმდე მყოფნის შენი წყალობა.

2007

ბილბამეშს და იშხარას

თუმცა ადიდ¹ მიგზაუნის ქუხილსა და
ქარ-წვიმას,

იშტარი² კი სიყვარულს,

ქვეყნად რაც მთავარია,

ამიტომაც ვადგავარ იმ გზასა და

იმ შარას,

რომელიც მე მიმიყვანს და

მანახებს „აიას“³,

ზღვათა მფარველ სპეროზს,

გილბამეშს და იშხარას.

1963

¹ ადიდ – წვიმის, წარღვნის, ჭექა-ქუხილის ღვთაება.

² იშხარი – სიყვარულის ღმერთი

³ აია – ღმერთი და ქვეყანა კოლხთა.

* * *

ჟამთა ზღვის მღვრიე სიბობოქრეში,
არავინ იცის,
ვის რას მიუტანს,
ნისლში მცურავი ეს იაღქანი.
რადგან ცხოვრება არს კაიუტა,
ან მატარებლის
მომლოდინე
ძველი ბაქანი.

1963

ცა კოსმიური

კეთილი იყოს ჩვენი შეხვედრა
და სიყვარულის სიბოლო –
ღვთიური,
რომელსაც ქვეყნად უამთა მტვერი,
ველარ დაფარავს.

გვიხმობს,
გვეძახის ცა –
კოსმიური,
ისევ შევხვდებით ჩვენ ერთმანეთს,
მაგრამ აჰ, არა!

2006

ფალოსი

რაც ცა მიწას გაშორდა,
რაც გაირღვა ქაოსი,
მილიარდი წელია,
რაც სამყაროს აოცებს,
მზის სახმილი კი არა,
სიღიადე ფალოსის.
და ყოფნა და არყოფნა
მთელი კაცობრიობის,
მიბმულია ერთადერთ –
იმ პატარა პალოზე.

1962

სატანის ხმა

მეცხრე ცამდე ატანილს,
ქარს ხმა მოაქვს სატანის:
– ჯვარს,
 სვეტიცხოველს,
ნიკორწმინდას,
 გელათს,
 საფარას,
რა დღეს და რა ხვალ,
დავიწყების მტვერი
 დაფარავს!!!

1963

* * *

ფერდობი ნისლის თმას
რომ ივარცხნის,
თითქოს და ქარი –
სავარცხელია.
იქვე ხეები დგანა შიშვლები
და... არ რცხენიათ.

1962

იციის უფალმა

იმ ერთადერთმა იციის უფალმა,
რომ არ ვყოფილვარ ბედის
მორჩილი.

ვინც ჩემს აქ ყოფნას დიდხანს
ელავა –

ის დრო,

ძალლივით კუდამოჩრილი,
წავიდა უკან მოუხედავად.

2007

* * *

ციდან ანგელოზად ჩაოფრენილს,
ბედმა თუ გარგუნა

განკაცება

და მერე ამაღლება თუ გაბედე:

შემოგვეგება აღტაცებით –

ქრისტე,

ბუდა და მუჰამედი.

2005

* * *

ნისლებს, ვით სპას ურჯულოთ,
კლდიდან ჯანდად გადმომდგართ,
ემინიათ ამბორის –
თბილისის მცველ ორი მთის –
მახათას და თაბორის.
მტკვრისპირ –
ველი კრწანისის,
გულში ჩუმად გაივლებს:
არაგველთა ყიჟინას
და ღალატის ყვავილებს.

1984

იმედი

სანამ ჰყავს მხეცა და მთვარეც
და ათოვს ცის სიმყუდროვე
ჩვენს მიწას,
ხეთას¹ და ფოცხოს²,
მანამ ნაშიერი ნოეს,
იმედის იმედით ცოცხლობს.

1966

^{1,2} – სოფლებია დასავლეთ საქართველოში

* * *

სიკვდილის შავმა დღეებმა,
დინარები შეუბეს –
მოსვრად მთებსა და

ქარაფებს.

სიცოცხლე არის მეუფე, –
არყოფნისა და

არაფრის.

1986

* * *

ღამის ელვით დაწნულ ოგვაჯეში,¹
მთიები კვერცხებია –
 მზის ნადები,
ნისლებში გაცრილ ფერთა კდემით.
სიცოცხლესთან ერთად
 ვიბადებით
და ჩვენს სიკვიდლთან ერთად ვკვდებით.

1970

¹ ოგვაჯე – ქათმების კვერცხადები.

* * *

შემოდგომის ცის წვიმით დავარცხნილს,
ღამე ყორნისფერს იშლის
ნაწნავებს.

ბანჯგვლიან მთებს კი შიშველ-ტიტველი
უწევთ არაგვი,
ვითა წანწალი.

ხევები ვნებას ველარ იტევენ,
ახამხამებენ ნისლის წამწამებს.

1984

* * *

დილით სხვა იყო, იცვლება კადრი...

ახლა მზე ჩადის.

გვიან თუ ადრე, ჩამოვა ღამე –

ვარსკვლავთა კაბით და

მთვარის ჩადრით.

1962

* * *

შორ წარსულიდან გამოქცეული
რომ გაერთა ელვა –
ის იმედია:
განახნახდება კოლხთა არე – ცის.
ვითარც ფაზისი, ელის მედეას, –
კირკეს¹ ველი და
ჭალა არესის.²

1969

¹ კირკე – ღვთისმშობლის დედა (3500-3300 წწ.)

² არესი – (რომ.) ომის ღმერთი.

* * *

მზის შვილი და მზით მოსილი,
ვით კოლხური ჰავა
გშეენის,
შენც,
ჭრელ ძროხას
უნდა სდიო ილოსივით,¹
ქალაქი რომ გააშენო.

1966

¹ ილოსი მერმეროსის ძე (კოლხ მედეას შვილიშვილი).
ტროას (ილოსის) დამარსებელი-მშენებელი.

* * *

ღუთისთვის, ვითა იობმა,
უნდა მეტი ითმინო,
უნდა მეტი იელვო,
რომ იხილო წყვიდადში,
მზე, ვით მითამითინობს,
მთვარე მიტარიელობს.

1981

* * *

ეს ერთმა უფალმა იცის:
ვინ იცინის და
ვინ ტირის.
რად აჩენს ცა ღამით ხახას.
სიცოცხლის დედაქალაქია –
სიკვდილი,
რომელსაც უცილობლად ვნახავთ.

2000

* * *

უკვე არ ახსოვს დღე დაბადების,
ვწუხვარ, კოლხეთი
რომ დამიბერდა;
მთიები ლოცვებს არ ამთავრებენ,
როდესაც ვწვდები ძირებს იბერთა,
ვესაუბრები მაშინ მე ჩემს წარმართ
ღვთაებებს.

1977

ქარღუნია

გუშინდელი ქვეყნის შვილნი,
აღბათ გულში დამცინიან,
რომ მხედავენ თავაწეულს,
მათ ვაუწყებ და ღუნიას,
რომ ითვლის შვიდათასწლეულს,
ჩემი ქარღუ,¹
ქარღუნია.

1968

¹ ქარღუ – ქართველთა (იბერეღლთა) მოღღმა..

* * *

ცად ღრუბელი მივამსგავსე,
ინით წვერშედებილ აღას.
ქარიშხალმა ერთი ტალღა
წააქცია ცხელ ქვიშაზე,
მზემ კი ყელი
გადმოლადრა.

1999

* * *

მზეს დაეკარგა სინდის-ნამუსი,
ქარს მიჰყვებოდა

ტიტველ-შიშველი.

ნისლს იფარებდა თვალეზზე ფოთი.

ზღვას გაეხია ტანზე სამოსი,

იწვედა ჩემსკენ ვითარცა

ლოთი.

1961

ვითარც დემეტრე თავდადებული

ზღვისპირ წარსულის ბილიკს მივეყვები
და ჩემს დაკარგულ

სამშობლოს ვტირი,

ვითარც დემეტრე თავდადებული.

აწ ჩემს მორჩენას

არ უჩანს პირი,

– უუძველესი კოლხეთით ვარ
დაავადებული.

1963

* * *

არ მიიზღაზენის ჯოგი ტივების,
არც ბაიათი ისმის მეტივის;
საიდანღაც ქარს მოაქვს
„ჩაკრულო!“
მიწის დილეგში გამოკეტილი
შფოთავს და ბრდღვინავს
ზღვა მხარ-გაკრული.

1969

ქვახვრელთან

კუპრი რომ დუღდა და ჯოჯოხეთი
აქ...

ეჰ, მას შემდეგ რა დრო გასულა,
არა ჩანს მომსწრე,

არც მნახველი... და,

ბნელი თვალებით გვიმზერს

წარსული –

დუმილით მოსილ ამ ქვახვრელიდან.

1963

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ5

ჯვარი25

კოლხეთი და შავი ზღვა26

ჭორი27

სამყაროს დიდი წიგნი28

შენი თვალის ეღვა29

ისევ არაგვი30

*** (ვარიანტი...)31

გეასა და ურანოსს32

*** (ღვიძლის საკორტნელად
მქროლავ არწივს)33

ჰეკატეს ტაძართან34

აბიბო ნეკრესელი35

იოანე ზოსიმე36

*** (ღექსი)37

ტაო-კლარჯეთში38

მე გამითვალეს კოლხეთი39

ბარბითი და ბობლანი40

*** (დემონივით შავზე შავი ღრუბელი)41

*** (ვინ იცის როდის...)42

ჩითილი43

*** (პრეისტორიულ ბილიკს გაყვები)....	44
ქარი, ზღვა, მზე, სიცხე.....	45
სოფრომ შატბერდელი.....	46
პრომეთეც და დიონისეც.....	47
აქ, მცხეთასთან.....	48
სანებსა და სანიგებს.....	49
*** (ვით დამბაჩა...)	50
ძველი კოლხეთი.....	51
აყვა – 1993.....	52
*** (პონტო ზვირთთა შეკრულ მუშგით).....	53
იქნებ ვაჟას შეელია.....	54
კოლხეთის ცა.....	55
*** (გადათოვლილი ჩანსმწვერვალები)..	56
კოლხთ-პელაზგებს-ეტრუსკებს.....	57
*** (დღე და ღამის შუა).....	58
შენ ხარ სარანგი.....	59
მცხეთასა და ბაგინეთს.....	60
*** (მეხის ხმით და ელვის ხელით).....	61
ათას... ათას... წლუღელებად.....	62
*** (როს გასხნის კლდეთა დარბებს)..	63
ეყოფოდა იმპერიას.....	64
ფოთი – 1993.....	65

*** (სამოთხიდან ისევ უხმობთ).....	66
*** (ღრუბელივით ნაზმთრალი).....	67
*** (როს დასალიერთან მზემ ფრთები).	68
ენგურთან.....	69
*** (ზღვიდან ამოდის...)	70
რადაა ესე საწუთრო.....	71
*** (ჩაწყნარდა ქარი და ქაოსი).....	72
ეესტათი მცხეთელი.....	73
*** (კოხეთის ცის ლამაზ სახეს).....	74
*** (შენ სულ სხვა ხარ!).....	75
ხევსურეთის მთებში.....	76
*** (ჩემი კოლხური ცით გადამთვრალი).....	77
*** (ტანთ მივლის, როგორც არავი).....	78
*** (ქრისტემ მიწაზე...)	79
თარი თარაღე.....	80
*** (შავ-შავ ღრუბლების ბელტები).....	81
სიცოცხლის ყანა.....	82
ლოდი ენგურის პირას.....	83
ჟინი ან-თარი.....	84
კლდე მესხეთში.....	85
*** (ყაღყზე მდგარ ზვირთთა...)	86
ქარღუს ტაძრები.....	87

საქართველოს უღვას დარაჯად.....	88
ნაპირზე ერია ქარიშხლის ბრაზი.....	89
ცა და მიწა.....	90
*** (ძველი ათასწლეულები).....	91
პირველმხილველო სამყაროს.....	92
*** (რომ არ დაამხოს...).....	93
*** (ტანზე აცვია ღრუბლების ძონძი).....	94
ჩხოროწყუ, ჩხოროღალ, ჩხორთოლი	95
არაგვი მცხეთასთან ზამთარში.....	96
ხილვა: ამძონები.....	97
ცა როდესაც ჩაახველებს	98
*** (ღამის ცით გადმოვლენილი).....	99
*** (აღარ უხსნის დანა ზღვას პირს) ...	100
წინაპრების ღანდები.....	101
უამი და ბედისწერა.....	102
*** (მოწყენილი ღრუბლები).....	103
ქარიშხალი ღამით	104
*** (ამოსვლა უნდა...).....	105
გელის ჯოჯოხეთი.....	106
*** (მოულოდნელად).....	107
*** (წუხილი აღარ შორდებათ).....	108
*** (ღრუბლები ღამის სიმყუდროვეში)...	109
*** (სააკადის მომლოდინემ).....	110

*** (ერთი კლდე კი ხერთვისიდან).....111
 *** (სიცოცხლესთან თავისთავად).....112
 *** (ვეძებ და თავს მარიდებს).....113
 დამივიწყა დედამ ალბათ114
 ტირის ვაზი115
 *** (ლამის ტოტზე მამალივით).....116
 *** (ჩაუქრილიათ ათასწლეულებს)117
 ვითარცა გორდას.....118
 ვარსკვლავები იძინებენ119
 *** (რაც რომ ღრო გადის).....120
 *** (დღის მიტოვებულ ღამის ცას).....121
 *** (სიხუმეს გამოპარული).....122
 *** (მიმწუხრისას მუხათგვერდთან).....123
 წინაპართა სული ყივის.....124
 *** (შენი ფიქრის ბადის გაშლას).....125
 *** (სანაპიროზე ვიღაცა მღერის).....126
 *** (იგი ბრმაა და სეტყვის კაკუნით).....127
 კაპარუინა128
 *** (მოქათქათე ღრუბლების მატყლს)129
 *** (სიყვარული გვეცქარება).....130
 *** (ცის ციხე-კოსკში...)131
 *** (ელვა).....132
 *** (შენს არმაფრენას ვემონე)133

მუცო	134
500 პროექტი – 1985	135
*** (გულ-მკერდ ამობურცულ ტალღას)	136
*** (პირს ვეღარ უხსნის დანა)	137
ბიბლიიდან ისმის ხმები	138
ვიტ კარაველა	139
*** (ღრუბლის ძაღლი ელვის ენას)	140
პეტრიწონი, ბასილი და ათონი	141
შიში – დამოკლეს მახვილი	142
იოანე მინჩხი, მიქაელ მოღრეკილი	143
კახეთში	144
გრიგოლ ხანძთელი	145
იქნებ	146
ღრუბლის ყაბალას შემოხვეული	147
შავ მთას და სინას მთას	148
*** („დავალთ...“)	149
აბიბო ნეკრესელი	150
კოლხეთი, კახეთი	151
მეხუთე საუკუნე	152
მოსუცი იჯდა კერასთან	153
ხანძთაში	154
სიბერის უამი ეწვიათ	155
*** (ვიღაც ისევ მიამიტობს)	156

ცას და მიწას157

უდაფნო და უსურო158

მგოსნებს და მუტრიბებს.....159

*** („მზიანი ღამე“ წინ უძღვის).....160

ხმა მესმა გრიგოლ ნოსელის161

ფერფლი.....162

*** (მზიანი და მზით მოსილი).....163

*** (წუხს და...).....164

ტოპაზმა და ამეთვისტომ165

*** (დაღლილი მზე ზღვაში ჩადის)166

*** (არ ითქმის ცოდვა ადამის).....167

ზვირთები168

გიორგი მერჩულე.....169

*** (სიშორის კლდეს მიკარგულები).....170

ცათაგან დაუტყველი171

თოლია.....172

ძველ დღესა და მზიან ღამეს.....173

წიგნი „აბიბოს წამება“174

ხულ ნაცნობი ხმა ისმის.....175

მზის წყვდიადში ღამენათევს.....176

აღვის ხე.....177

სამეგრელოს ბოლო დაღაშქერა.....178

გვესაუბრება ცით წყარო179

ჩემო ხორგავ და აწყურო.....	180
სიკვდილმა რომ მოიღვილოს.....	181
წუთისოფლის ხიზანი	182
მთვარე ხეს ჩააფრინდა	183
*** (მარადიულ შიშით და...).....	184
ტაძარი.....	185
მამულო.....	186
ღიხს აქეთ და ღიხს იქით	187
ცა შეძრა აყალ-მაყალმა.....	188
მოჩანს ღრუბელი წუხილად	189
იოანე ჭიმ-ჭიმელი.....	190
*** (ცას წვდება მოთქმა).....	191
აღუჩა	192
*** (ცას ეღვამ თვალი ჩაუკრა).....	193
*** (ღამის მინდორს ზვერავს ეღვა).....	194
ქარიშხალს ზღვა შემოაკვდა.....	195
ექვთიმე მთაწმინდელი	196
*** (სუფს უმიზეზოდ...).....	197
ქვათაყუთები არმაზში	198
ტაღანტი.....	199
ორი იოანე.....	200
ფეხზე ისევ დგანან მთები	201
ბოკაჩოს და რაფაელს.....	202

ქარიშხალი ზღვაზე.....	203
ვაჟა-ფშაველა და ნიკო ფიროსმანი.....	204
კოლხისა და ქიმეთის.....	205
ხუთი იოანე.....	206
*** (მუდამ მოსურნე აყალ-მაყალის).....	207
*** („დოქტორს იერარქიის“).....	208
მზის და კოლხეთის ასაკის.....	209
სანტიებს და საპირებს.....	210
*** (სამშობლოს ლაჟვარდებისკენ).....	211
*** (ზეცის ღრუბელია – თოვლი).....	212
როცა შენ მომენატრები.....	213
*** (მწუხრმა სოფლის შარაზე).....	214
უფალო ჩემო!.....	215
გილგამეშს და იშხარას.....	216
*** (ყამთა ზღვის მღვრიე სიბობოქრეში).....	217
ცა კოსმიური.....	218
ფალოსი.....	219
სატანის ხმა.....	220
*** (ფერდობი ნისლის თმას ივარცხნის).....	221
იცის უფალმა.....	222
*** (ციდან ანგელოზად ჩამოფრენილს).....	223

*** (ნისლეებს...).....224
 იმედი225
 *** (სიკვდილის შავმა ღღეებმა).....226
 *** (ღამის ეღვით...).....227
 *** (შემოდგომის ცის წვიმით
 დავარცხნილს).....228
 *** (დილით სხვა იყო...).....229
 *** (შოორ წარსულიდან გამოქცეული).....230
 *** (მზის შვილი და მზით მოსილი).....231
 *** (ღვთისთვის, ვით იობმა).....232
 *** (ეს ერთმა უფალმა იცის).....233
 *** (უკვე არ ახსოვთ დღე
 დაბადების).....234
 ქარდუნია.....235
 *** (ცად ღრუბელი...).....236
 *** (მზეს დაეკარგა სინდის-ნამუსი).....237
 ვითარც დემეტრე თავდადებული.....238
 *** (არ მიიზღაზნენის ჯოგი ტივების)..239
 ქავხვრელთან240

100-Շմառ

«Մաթեմատիկայի և ֆիզիկայի գիտությունների 100-Շմառ»
 Կենտրոնի, Գրականության, Գեղարվեստի, Հասարակական
 Գիտությունների և Ինժեներական գիտությունների
 Գիտությունների և Ինժեներական գիտությունների համալսարանի
 Մաթեմատիկայի և ֆիզիկայի գիտությունների թանկագին հավաքածու
 «Մաթեմատիկայի և ֆիզիկայի գիտությունների 100-Շմառ»
 ժողովածուների, 3-6 թիվների համալրումը կամ լրացումը
 497000 ժողովածուների, մյուս համալսարանների և
 Գիտությունների և Ինժեներական գիտությունների
 3-6 թիվների թանկագին հավաքածուի 100-Շմառ
 թանկագին հավաքածուի 497000 ժողովածուների
 թանկագին հավաքածուի և 3-6 թիվների

Մաթեմատիկայի և ֆիզիկայի գիտությունների

2020թ.

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 80

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 80

გამომცემლობის

რედაქტორი

– რამინ ქეცბაია

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ეკა ჯიშველაძე

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com